

Scholierenrapportage Communities that Care 2007

Gemeente Rotterdam

Marga van Aalst
Willemijn Roorda

Scholierenrapportage Communities that Care 2007

Gemeente Rotterdam

De gegevens in deze rapportage zijn gebaseerd op de scholierenenquête in het schooljaar 2006/2007

Marga van Aalst
Willemijn Roorda

DSP – groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam
T: +31 (0)20 625 75 37
F: +31 (0)20 627 47 59
E: dsp@dsp-groep.nl
W: www.dsp-groep.nl
KvK: 33176766 A'dam

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Samenvatting scholierenrapportage 2006/2007	4
2 Inleiding	7
2.1 CtC vragenlijst gecombineerd met de Jeugdmonitor Rotterdam	8
2.2 Leeswijzer	10
3 Onderzoeksverantwoording	11
3.1 Onderzoeksopzet	11
3.2 Respons	11
4 Achtergrondkenmerken	14
5 Probleemgedrag	21
5.1 Geweld en jeugddelinquentie	21
5.2 Problematisch roken, alcohol- en drugsgebruik	22
5.3 Schoolverzuim	25
5.4 Aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag	26
5.5 Samenvatting	28
6 Risico- en beschermende factoren: deelgemeentelijk gemiddelde	29
6.1 Inleiding	30
6.2 Risicofactoren	30
6.3 Beschermende factoren	34
6.4 Samenvatting	37
7 Conclusies	40
7.0 Algemeen	40
7.1 Centrumraad	40
7.2 Delfshaven	41
7.3 Overschie	41
7.4 Noord	42
7.5 Hillegersberg-Schiebroek	42
7.6 Kralingen-Crooswijk	43
7.7 Prins Alexander	44
7.8 Feijenoord	44
7.9 IJsselmonde	45
7.10 Charlois	45
7.11 Hoogvliet	46
Literatuur	48
Bijlagen	
Bijlage 1 Toelichting risico- en beschermende factoren	50
Bijlage 2 Tabellen ruwe scores gemeente Rotterdam	53
Bijlage 3 Risico- en beschermende factorenmodel van CtC	58
Bijlage 4 Plattegrond gemeente Rotterdam	60

Voorwoord

Jongeren moeten goed voorbereid zijn op de samenleving van morgen. En alle opvoeders spelen daarin een rol. Om deze rol goed te kunnen spelen is het belangrijk te weten welke factoren het opgroeien bevorderen en welke bedreigend zijn. In het algemeen hebben we daar allemaal wel een beeld van, maar het kiezen van de meest effectieve aanpak en het leggen van de juiste accenten is niet altijd gemakkelijk. Het analysemodel 'Communities that Care (CtC)' biedt een elders beproefde methode om op wijkniveau vast te kunnen stellen welke factoren de opvoedsituatie bevorderen en welke deze bedreigen, zodat tijdig een goede aanpak kan worden gekozen om probleemgedrag zoveel mogelijk te voorkomen.

Ons college heeft er daarom voor gekozen deze CtC-analyse stadsbreed te gaan gebruiken om de deelgemeenten een handvat te bieden voor het (preventieve) jeugdbeleid op wijkniveau. Het is mij een groot genoegen u bij deze de eerste rapportage te presenteren van het scholierenonderzoek. Het rapport geeft een representatief beeld van de opgroeisituatie van de jeugd in de stad per deelgemeente. Daarnaast bieden deelrapportages inzicht in de situatie per deelgemeente op wijkniveau.

De basis voor de CtC-analyse zijn de jongeren van 12-16 jaar zelf. Zij worden gevraagd naar hun mening over hun opvoeding, hun school, hun vrienden en hun wijk. De enquête wordt op school afgenomen. Om de scholen niet extra te belasten met weer een enquête, combineren wij het scholierenonderzoek van CtC met de Jeugdmonitor (JMR) van de GGD.

In het schooljaar 2006/2007 is de gecombineerde enquête voor het eerst stadsbreed door de GGD afgenomen op de Rotterdamse scholen voor Voortgezet Onderwijs. Dit stadsbrede inzicht in de opgroei- en opvoedsituatie in alle wijken van Rotterdam, gezien door de ogen van de jeugd zelf, is uniek.

Om de ontwikkeling van de opgroeisituatie te kunnen volgen willen wij de enquête eens per 4 jaar herhalen. Om in de pas te lopen met de collegewisselingen wordt de eerstvolgende scholierenenquête echter al in het schooljaar 2008/2009 gehouden. In een aantal deelgemeenten zijn al in eerdere jaren CtC-enquêtes afgenomen, zodat zij nu al vergelijkingsmogelijkheden hebben.

De CtC-analyse is geen doel op zich. De analyse biedt de deelgemeenten de mogelijkheid te sturen op de belangrijkste oorzaken van problemen rond opgroeien en opvoeden. Bovendien is CtC een sturingsinstrument dat uitvoerders en alle partijen die met de jeugd te maken hebben richting en focus geeft.

Daarom ga ik hierover in gesprek met bestuurders, beleidsmakers en – uitvoerders van het jeugdbeleid. CtC helpt ons om dezelfde taal te spreken: over wat we doen, waarom we het doen en hoe we het nog beter kunnen doen.

Ik breng deze 'stem van de jeugd' daarom graag onder uw aandacht.

Leonard Geluk
Wethouder Jeugd, Gezin en Onderwijs
Gemeentebestuur Rotterdam

1 Samenvatting scholierenrapportage 2006/2007

Om te weten hoe het met de jeugd in Rotterdam gaat, neemt de GGD Rotterdam-Rijnmond al jaren een enquête af onder leerlingen op het basis- en voortgezet onderwijs. Dit is de Jeugdmonitor Rotterdam. Met de resultaten worden zowel op individueel als op collectief niveau problemen gesignaleerd en aangepakt.

Sinds 2000 wordt daarnaast in Rotterdam (Oude Noorden) ook gewerkt met het programma Communities that Care (CtC). CtC is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten rond de risicofactoren die kunnen leiden tot probleemgedrag als schooluitval, alcohol- en drugsgebruik en criminaliteit. Ook CtC werkt met een enquête op scholen voor voortgezet onderwijs. Omdat er grote overlap is tussen de vragenlijst van de GGD, de JMR, en de CtC enquête, is in 2006 besloten de afname van beide enquêtes te combineren tot één vragenlijst. Hierdoor worden de scholen ontlast en kunnen de resultaten van beide onderzoeken in samenhang worden bekeken.

De gecombineerde JMR/CtC-enquête is voor het eerst in het schooljaar 2006/2007 afgenomen onder leerlingen in de eerste en derde klassen van het voortgezet onderwijs. In totaal hebben 5657 leerlingen de vragenlijst ingevuld. Met de antwoorden laten de jongeren zien hoe het hen thuis, op school, in de wijk, en met hun vrienden vergaat.

Enkele achtergrondkenmerken van de Rotterdamse jeugd.

In heel Rotterdam zit 16% op het VWO; en 34% op het VMBO-beroeps. Deze cijfers variëren per deelgemeente. Zo zit 36% van de jeugd uit Hillegersberg-Schiebroek op het VWO en in Feijenoord en Charlois 8% van de jeugd. Op het VMBO-B zit 52 en 53% uit Feijenoord en Charlois en 14% van de jeugd die in Prins Alexander woont.

Het gemiddelde aantal scholieren met de Nederlandse etniciteit is 34% in Rotterdam. Dat varieert per deelgemeente van 11% in Delfshaven, 14% in het Centrum tot 72% in Hillegersberg-Schiebroek.

Het percentage jongeren dat leeft in eenoudergezinnen bedraagt voor Rotterdam 25% en voor Charlois 33%. De andere deelgemeenten zitten daar tussenin met 1 op de 3 tot 1 op de 5 leerlingen die opgroeien in een eenoudergezin.

De situatie thuis waarbij beide ouders werkloos zijn, komt voor bij 12% in heel Rotterdam en 2% in Prins Alexander, 6% in Hoogvliet tot 20% in Feijenoord.

Risico's voor de jeugd in Rotterdam

Factoren die het opgroeien en opvoeden bemoeilijken brengen risico's met zich mee. De uitkomsten geven aan in welke deelgemeenten volgens jongeren bepaalde risico's meer of minder aanwezig zijn in hun thuissituatie, op school, in hun vriendenkring en in de wijk.

De risicofactor 'geschiedenis van problemen thuis' (een gezin met een verleden van alcohol-, of drugsverslaving, of criminaliteit) is het laagste in Hillegersberg en Prins Alexander en hoger dan gemiddeld in Delfshaven en Feijenoord.

De risicofactor problemen met gezinsmanagement (dat betekent dat er geen duidelijk beeld bestaat van gewenst gedrag, dat ouders hun kinderen onvoldoende begeleiden en dat ouders excessieve of inconsequente straffen opleggen) is minder groot in Feijenoord, maar in Hillegersberg en Prins Alexander juist groter dan het gemiddelde van Rotterdam.

Leerachterstanden leiden tot problemen nu en later. Voor de jeugd in Noord zijn die wat groter dan in de rest van Rotterdam. De gegevens laten verder weinig verschillen tussen de deelgemeenten zien wat leerachterstanden betreft.

Vervreemding en opstandigheid, dat zich onder andere kan uiten in het zich niet houden aan regels of in het aannemen van een actief rebellerende houding tegenover de maatschappij, is in Hoogvliet sterker dan in de andere deelgemeenten.

Op jonge leeftijd antisociaal gedrag vertonen komt meer voor in Overschie. Er vroeg bij zijn met alcohol- en drugsgebruik zie je meer bij de jeugd in Hoogvliet, Prins Alexander en Hillegersberg.

De buurt die het meest als rommelig en onveilig gevonden wordt door jongeren is het centrum. Dat is ook de wijk waar jongeren het minste worden aangesproken door buurtbewoners.

De door de jeugd meest gewaardeerde buurten liggen in Hillegersberg, Prins Alexander en Hoogvliet.

Buffers

Opgroeien en opvoeden gaat beter als de jeugd zich verbonden weet thuis en op school en beloond en gezien wordt.

Goed met je ouders kunnen opschieten, praten en dingen samendoen, komt verhoudingsgewijs het meeste in Feijenoord voor en het minste in Overschie.

De meeste complimentjes van zijn ouders krijgt de jeugd in Feijenoord. Op school worden verhoudingsgewijs de meeste complimenten en erkenning voor positief gedrag gegeven aan jongeren uit Hillegersberg en Prins Alexander en verreweg het minste in Hoogvliet.

Geloof en religie zijn het meest belangrijk voor jongeren in Feijenoord, Delfshaven en Charlois, veel minder in Hillegersberg en Overschie.

Probleemgedrag in Rotterdam

In dit zelfrapport onder bijna 6000 jongeren is ook gevraagd naar problemen die zij veroorzaken of hebben. In Rotterdam neemt 12% regelmatig een wapen mee, heeft 22% deelgenomen aan een vechtpartij en heeft 1 op de 5 iemand in elkaar geslagen het afgelopen jaar. In Overschie wordt door bijna 1 op de 3 jongeren aan een vechtpartij deelgenomen en daar wordt ook (volgens de jongeren zelf) het meeste vernield.

Stelen wordt door 8% van de jongeren in Rotterdam gerapporteerd en in IJsselmonde is dat met 15% bijna twee keer zo hoog.

Roken doet 6% in Rotterdam en 10% in Hoogvliet. 1 op de 3 jongeren tot en met 16 jaar heeft in Rotterdam wel eens alcohol gedronken. In Hoogvliet, Overschie, Hillegersberg en Prins Alexander is dat met 40 tot 49% beduidend hoger.

Softdrugs wordt door 3% van die leeftijdsgroep gebruikt. Het minste in IJsselmonde (1%) en het meeste in Hillegersberg en Hoogvliet (6 en 5%).

Bingedinking (veel in korte tijd) komt het meeste voor in Hoogvliet en Overschie. In Rotterdam doet 1,7% van de jeugd tussen de 12 en 16 jaar dat.

Spijbelen doet de jeugd uit Overschie en Prins Alexander het meest, en de jeugd uit Feijenoord het minst.

Onveilig vrijen, wordt door jongeren uit Overschie en Prins Alexander het meest "niet uitgesloten" (1 op de 4 á 5) en 80% van de Rotterdamse jeugd meldt dat zij een condoom gebruiken als ze met iemand naar bed gaan.

Emotionele symptomen en spanningen zijn ook in kaart gebracht (met 25 deelvragen). Gemiddeld in Rotterdam geeft bijna 9% een zorgelijke totaalscore. Overschie en IJsselmonde zitten met resp. 12 en 10% van de jeugd uit die deelgemeenten daarboven.

Tenslotte

Naast deze stedelijke rapportage ontvangen de deelgemeenten een rapportage waarin de gegevens van de eigen deelgemeente naar de wijken zijn uitgesplitst. Daarmee wordt een beeld gegeven van de risico's en buffers rond het opgroeien in de wijken en kunnen de wijken onderling en ten opzichte van het (deel)gemeentelijk gemiddelde worden vergeleken.

Op basis hiervan kunnen wijkprofielen worden opgesteld waaruit de belangrijkste prioriteiten naar voren komen op het gebied van jeugdbeleid. Het programma CtC biedt een gids met effectieve en veelbelovende programma's om deze prioriteiten aan te pakken. Deze gids omvat programmatische interventies die in de verschillende ontwikkelingsstadia van een kind en in de verschillende domeinen (gezin, school, jeugd en wijk) kunnen worden ingezet. CtC is daarom niet alleen een analyse instrument, maar ook een sturingsinstrument waarmee gesignaleerde problemen kunnen worden aangepakt.

Door deze CtC/JMR-enquête om de 4 jaar te herhalen zijn de trends van de factoren die het opgroeien en opvoeden bepalen in alle domeinen waar kinderen en jongeren mee te maken hebben, goed in beeld te brengen. Op basis hiervan kunnen deelgemeenten hun jeugdbeleid bijsturen en monitoren.

2 Inleiding

In de Verenigde Staten is in antwoord op toenemend probleemgedrag en maatschappelijke uitval onder jongeren de methode Communities that Care (CtC) ontwikkeld (Hawkins, Catalano & Miller, 1992; Hawkins, Arthur & Catalano, 1995; Hawkins, 1999). CtC is een wijkgerichte aanpak die probleemgedrag onder jongeren in een vroeg stadium signaleert en aanpakt, met als uiteindelijk doel een veilige, constructieve leefomgeving te scheppen.

CtC is gebaseerd op een theoretisch en empirisch onderbouwd model waarin risico- en beschermende factoren in verband gebracht worden met probleemgedrag en maatschappelijke uitval onder jongeren. CtC richt zich niet alleen op de jongeren zelf, maar ook op personen/instellingen die direct betrokken zijn bij de opvoeding, het onderwijs en het welzijn van jongeren.

CtC werkt als volgt: Allereerst wordt per wijk een inventarisatie gemaakt van de problematiek. Dit gebeurt aan de hand van de resultaten van een enquête die onder een groot aantal jongeren binnen een (deel)gemeente wordt afgenomen. De enquête bevat vragen over achtergrondvariabelen (zoals schooltype, gezinssituatie, opleidingsniveau van de ouders en taalachterstand), probleemgedragingen (o.a. jeugdcriminaliteit, geweld, problematisch alcohol- en drugsgebruik, schooluitval, aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag en depressie) en risico- en beschermende factoren die dit probleemgedrag in de hand kunnen werken of juist kunnen verminderen.

Door de resultaten van de deelgemeenten af te zetten tegen het gemeentelijk gemiddelde, wordt duidelijk welke problemen er in welke deelgemeente(n) spelen en kan worden overgegaan tot een gerichte oplossing.

Tot het instrumentarium van CtC behoort een breed scala aan interventieprogramma's die maatschappelijk ongewenst gedrag tegen gaan door het reduceren van risicofactoren en het stimuleren van beschermende factoren (Ince, Beumer, Jonkman en Vergeer, 2004). Periodiek (eens in de 3 à 4 jaar) wordt de enquête herhaald om het effect van de interventieprogramma's te beoordelen.

In 1999 is door DSP-groep nagegaan of het Amerikaanse model met de risico- en beschermende factoren van toepassing is op de Nederlandse situatie (DSP-Groep, 2000). Op grond van literatuurstudie en overleg met deskundigen bleek dit het geval te zijn.

In 2000 werd in Nederland met proefonderzoeken gestart in Amsterdam, Arnhem, Rotterdam en Zwolle. In deze fase werd de strategie naar de Nederlandse situatie vertaald en werden de Nederlandse instrumenten ontwikkeld. Mede op basis van de positieve resultaten van het evaluatieonderzoek (Van Dijk, Geldorp en Tulner, 2002; Van Dijk, Flight, Geldorp en Tulner, 2004) is CtC sinds 2003 in meerdere gemeenten toegepast (waaronder Almere, Alphen aan de Rijn, Dordrecht, Leeuwarden, Leiden, Maassluis, Leeuwarden, Zoetermeer, en Capelle a/d IJssel).

Bovendien is CtC in 2006 op de Nederlandse Antillen geïntroduceerd. In Rotterdam is, na de pilot in het Oude Noorden, CtC ingevoerd in Hoogvliet en Feijenoord. Sinds 2007 wordt het programma ook gebruikt in de deelgemeenten Charlois, Delfshaven en Kralingen-Crooswijk.

De betrouwbaarheid en de validiteit van de methode zijn in 2006 opnieuw geëvalueerd. Uit deze evaluatie bleek dat de vragenlijst op een aantal punten verouderd was. Om deze reden is besloten om een nieuwe versie van de vragenlijst op te stellen. De resultaten die in dit rapport worden beschreven zijn behaald met de nieuwe versie van de vragenlijst.

2.1 CtC vragenlijst gecombineerd met de Jeugdmonitor Rotterdam¹

In Rotterdam is in 2006 besloten de afname van de Jeugdmonitor Rotterdam te combineren met de CtC-vragenlijst. Dit is besloten om de scholen in Rotterdam, van wie jaarlijks al veel gevraagd wordt met betrekking tot deelname aan enquêtes, te ontzien.

De Jeugdmonitor Rotterdam (JMR) is een wetenschappelijk instrument waarmee de GGD Rotterdam-Rijnmond de gezondheid van kinderen en jongeren in kaart brengt. De gegevensverzameling vindt plaats als onderdeel van de preventieve gezondheidsonderzoeken van de jeugdgezondheidszorg. Zowel op individueel als op collectief niveau kunnen mogelijke problemen gesignaleerd worden.

Omdat de vragenlijsten van de JMR en CtC voor een groot deel niet overeenkomen is besloten dat er aan beide zijden vragen weggelaten zouden worden om de vragenlijst niet te lang en daardoor te zwaar te maken voor de jongeren. Het gevolg voor CtC is dat niet alle risico- en beschermende factoren overeind gebleven zijn. In dit rapport werken we daarom met een aangepast risico- en beschermend profiel. Ook bij de achtergrondvariabelen en de probleemgedragingen zijn minder items beschikbaar. Voor het weglaten van bepaalde vragen is gekozen in samenwerking met het NJI en de GGD. Een belangrijk argument bij de keuze van de vragen is geweest of er veelbelovende en/of effectieve programma's beschikbaar zijn voor de te meten risico- of beschermende factoren.

De volgende variabelen zijn opgenomen in de vragenlijst:

achtergrondvariabelen

- leeftijd
- geslacht
- schooltype
- etniciteit
- gezinssituatie
- arbeidssituatie ouders

Noot 1 zie website www.jeugdmonitorrotterdam.nl

probleemgedragingen

- geweld
- jeugddelinquentie
- alcohol- en drugsgebruik
- schoolverzuim
- aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag

risicofactoren

Domein gezin:

- geschiedenis van probleemgedrag in het gezin
- problemen met gezinsmanagement
- conflicten in het gezin

Domein school:

- leerachterstanden

Domein kinderen en jongeren:

- vervreemding en opstandigheid
- betrokkenheid bij jeugdbende
- vroeg begin van antisociaal gedrag
- vroeg begin van alcohol- drugsgebruik
- positieve houding ten aanzien van alcohol- drugsgebruik
- positieve houding ten aanzien van antisociaal gedrag
- omgang met vrienden die drugs gebruiken
- omgang met vrienden die antisociaal gedrag vertonen

Domein buurt/wijk:

- gebrek aan binding in de wijk
- gebrek aan organisatie in de wijk
- normen die antisociaal gedrag bevorderen

beschermende factoren

Domein gezin:

- hechtingssterkte gezin
- mogelijkheden voor positieve betrokkenheid
- beloningen voor positieve betrokkenheid

Domein school:

- mogelijkheden voor positieve betrokkenheid
- beloningen voor positieve betrokkenheid

Domein kinderen en jongeren:

- gezonde opvattingen en duidelijke normen
- sociale vaardigheden
- religie

Domein buurt/wijk:

- mogelijkheden voor positieve betrokkenheid

2.2 Leeswijzer

In dit rapport worden de resultaten van de CtC vragen van de eerste afname die plaatsvond in het schooljaar 2006/2007 van de vragenlijst onder de jeugd uit heel Rotterdam gepresenteerd.

De indeling van het CtC-rapport is als volgt:

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de onderzoeksverantwoording. Hoofdstuk 4, 5 en 6 bevatten de resultaten van het onderzoek. In hoofdstuk 4 gaat het om de achtergrondvariabelen en in hoofdstuk 5 komen de probleemgedragingen (geweld, jeugddelinquentie, alcohol en drugsgebruik, schoolverzuim en aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag) aan bod. De scores per deelgemeente zullen worden afgezet tegen het gemiddelde van Rotterdam.

In hoofdstuk 6 komen de resultaten van de risico- en beschermende factoren aan bod. Wederom zal per deelgemeente een vergelijking plaatsvinden met het gemiddelde van Rotterdam. Tot slot worden in hoofdstuk 7 conclusies getrokken.

3 Onderzoeksverantwoording

3.1 Onderzoeksopzet

De JMR/CtC-enquête is in het schooljaar 2006/2007 afgenomen op ongeveer 90% van de scholen voor voortgezet onderwijs in Rotterdam. Bij een derde van de scholen gebeurde dit via het internet en bij tweederde van de scholen vulden de leerlingen de vragenlijst op papier in. Vanwege het feit dat de vragenlijst werd afgenomen als onderdeel van de preventieve gezondheidsonderzoeken van de jeugdgezondheidszorg, zijn alleen de brugklassers en derdeklassers benaderd voor het invullen van de vragenlijst. Een medewerker van de jeugdgezondheidszorg was aanwezig om de vragenlijst toe te lichten en eventuele vragen te kunnen beantwoorden.

3.2 Respons

In gemeente Rotterdam wonen in totaal 26.176 jongeren van 12 tot en met 15 jaar. Aan de GGD vragenlijst hebben ongeveer 8.900 jongeren deelgenomen. Ongeveer 3.000 jongeren waren woonachtig buiten Rotterdam of hadden een ongeldige postcode ingevuld (of geen postcode ingevuld). Deze jongeren worden niet meegenomen in deze rapportage. Verder heeft de GGD de vragenlijst afgenomen in klas 1 en 3 van het voortgezet onderwijs. Hierdoor zijn er zeer weinig jongeren van 16 en 17 jaar in het onderzoek aanwezig. Om deze jongeren mee te laten doen zouden de wegingen onevenredig groot moeten worden. Er is hier gekozen om deze jongeren (ruim 300) te verwijderen uit het bestand. Ook de 11-jarigen zijn verwijderd uit het onderzoek. Uiteindelijk leverde dit een databestand op van 5.657 respondenten uit de gemeente Rotterdam. De steekproef bestaat dus uit ruim 20% van de jongeren van Rotterdam. De verdeling van de respons over de deelgemeenten is te vinden in onderstaande tabel.

Hoek van Holland wordt in deze rapportage buiten beschouwing gelaten. In Hoek van Holland wordt eind 2007 een CtC-vragenlijst naar de jongeren thuis gestuurd en hiervan wordt een aparte rapportage gemaakt.

Tabel 3.1 Verdeling van de respondenten over de deelgemeenten

deelgemeente	aantal	percentage
Rotterdam	5.657	100
Stadscentrum	209	4
Delfshaven	975	17
Overschie	228	4
Noord	613	11
Hillegersberg-Schiebroek	596	11
Kralingen-Crooswijk	606	11
Prins Alexander	910	16
Feijenoord	636	11
IJsselmonde	164	3
Charlois	402	7
Hoogvliet	318	6

Het bereikte aantal ondervraagden is per deelgemeente vergeleken met de aantallen op populatieniveau. Uit deze analyse bleek dat alle deelgemeenten voldoende respons hebben om op betrouwbare wijze te kunnen worden onderscheiden.

Het bereikte aantal ondervraagden per deelgemeente week wel enigszins af van het verwachte aantal, als we keken naar leeftijd en sekse. Deze afwijkingen zijn gecorrigeerd door middel van wegingsfactoren.

Hieronder worden de verdelingen van de variabelen leeftijd en sekse vóór weging weergegeven.

Tabel 3.2a Verdeling naar leeftijd voor weging (percentages)

steekproef	leeftijd			
	12	13	14	15
Rotterdam	25	22	29	23
Stadscentrum	22	23	33	22
Delfshaven	23	23	28	26
Overschie	30	18	32	19
Noord	24	23	29	24
Hillegersberg-Schiebroek	28	20	29	23
Kralingen-Crooswijk	23	25	32	20
Prins Alexander	30	20	31	19
Feijenoord	26	24	28	22
IJsselmonde	26	22	29	23
Charlois	28	25	26	21
Hoogvliet	19	21	26	33

In onze steekproef wijkt af en toe een leeftijdsgroep af van het deelgemeentelijke inwonersaantal.

Tabel 3.2b Verdeling naar sekse voor weging (percentages)

steekproef	geslacht		
	jongen	meisje	totaal
Rotterdam	49	51	100
Stadscentrum	53	47	100
Delfshaven	46	54	100
Overschie	54	46	100
Noord	49	51	100
Hillegersberg-Schiebroek	50	50	100
Kralingen-Crooswijk	50	50	100
Prins Alexander	49	51	100
Feijenoord	45	55	100
IJsselmonde	55	45	100
Charlois	51	49	100
Hoogvliet	49	51	100

Wat betreft de variabele sekse werden verschillen gevonden in een paar deelgemeenten. Ook deze gegevens zijn vergeleken met de gegevens van de deelgemeente en zijn gecorrigeerd.

Na weging is er een groep respondenten ontstaan (zie hoofdstuk 4) die representatief is voor de in gemeente Rotterdam woonachtige jongeren van 12 tot en met 15 jaar, qua leeftijd en qua sexe.

Omdat in Rotterdam de nieuwe versie van de CtC-vragenlijst op unieke manier wordt gecombineerd met de GGD vragenlijst en er een andere leeftijdscategorie onderzocht is, is een vergelijking met andere gemeenten, waar het CtC-onderzoek wordt uitgevoerd, niet mogelijk. Normaliter worden in deze onderzoeken wijken of deelgemeenten vergeleken met het gemeentelijk gemiddelde en het landelijke CtC-gemiddelde. Omdat de opzet van dit Rotterdamse onderzoek te veel afwijkt van de landelijke opzet is dat nu niet mogelijk.

Inhoudelijke bijdragen aan dit rapport zijn geleverd door NJI, de GGD, Bureau Seinpost en de dienst JOS van de gemeente Rotterdam.

Naast dit rapport verschijnen er deelrapporten per deelgemeente, waarin de diverse wijken per deelgemeente met elkaar worden vergeleken en het deelgemeentelijk gemiddelde. De GGD verwerkt de gegevens uit de CtC-enquêtes tevens in haar scholenrapporten. In deze (vertrouwelijke) rapportages worden ook de gegevens van jongeren buiten Rotterdam gebruikt.

4 Achtergrondkenmerken

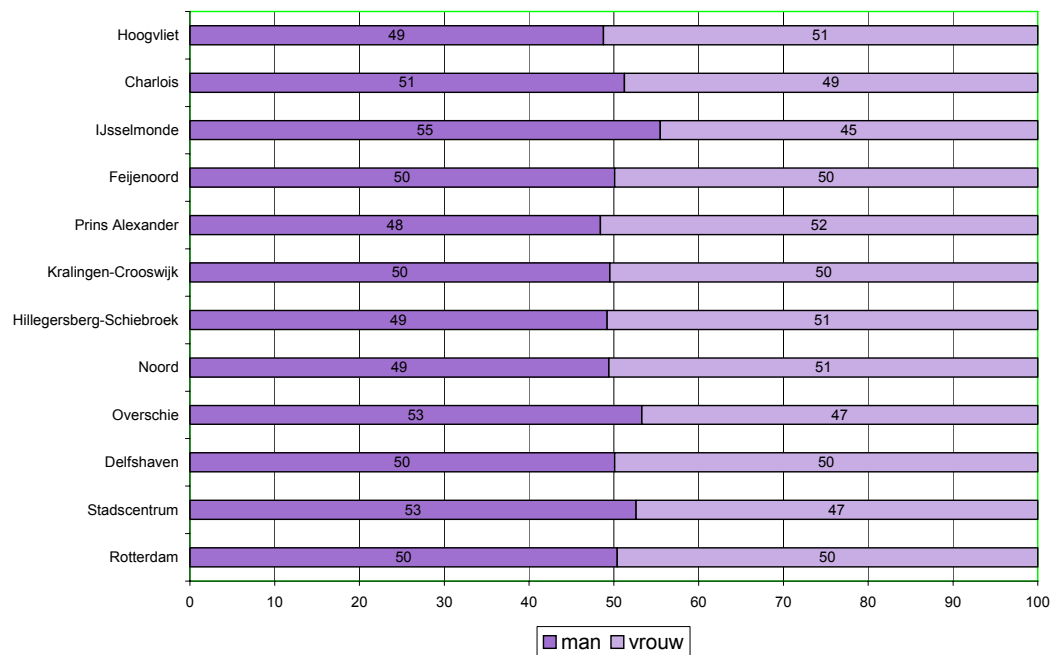
In dit hoofdstuk worden de scores op de achtergrondkenmerken weergegeven. Voor interpretatie van de resultaten binnen een bepaalde deelgemeente kan elk van de gepresenteerde percentages in de grafiek direct worden vergeleken met het gemiddelde van alle jongeren die hebben deelgenomen aan het onderzoek (hier Rotterdams gemiddelde genoemd).

In onderstaande tabellen en grafieken worden respectievelijk de resultaten voor leeftijd, geslacht, schooltype, etniciteit, gezinssituatie en werksituatie ouders gepresenteerd. In tegenstelling tot de tabellen die in het vorige hoofdstuk werden behandeld, betreft het hier *gewogen* gegevens.

Tabel 4.1 Leeftijd (percentages)

deelgemeenten	leeftijd				totaal
	12	13	14	15	
Rotterdam	25	22	29	24	100
Stadscentrum	22	23	33	22	100
Delfshaven	23	23	27	27	100
Overschie	29	18	32	21	100
Noord	24	23	29	24	100
Hillegersberg-Schiebroek	27	20	29	24	100
Kralingen-Crooswijk	23	25	33	20	100
Prins Alexander	29	19	32	20	100
Feijenoord	26	24	28	23	100
IJsselmonde	26	22	29	23	100
Charlois	28	25	26	21	100
Hoogvliet	20	21	26	33	100

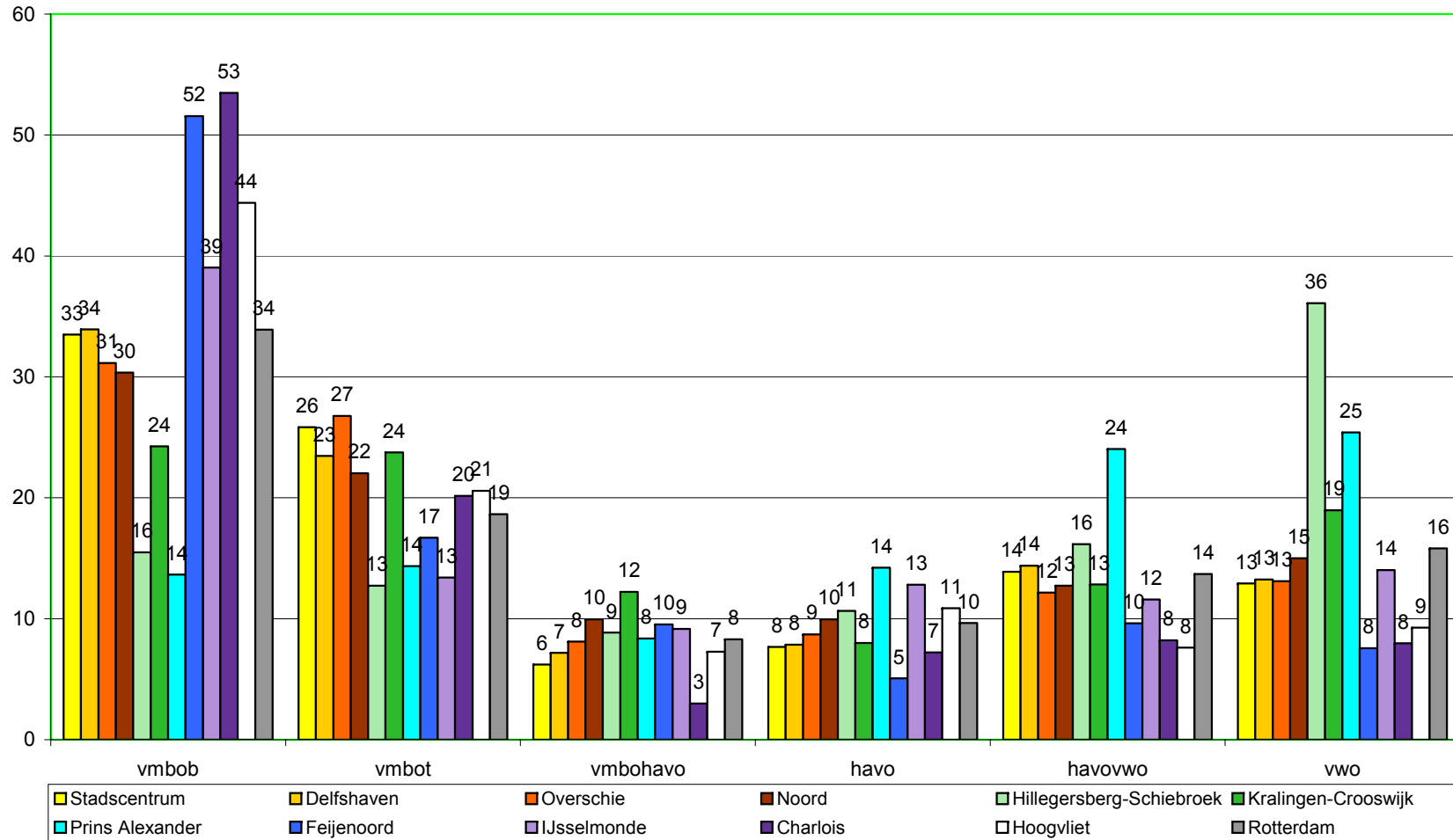
Grafiek 4.1 Geslacht (percentages)

Na weging schommelt het percentage jongens per deelgemeente tussen 55% en 49% en meisjes 51% en 55%. In de deelgemeente Prins Alexander wonen relatief weinig jongens, maar in de deelgemeente IJsselmonde juist weer veel jongens.

Grafiek 4.2 geeft de frequentieverdelingen van schooltype. In Rotterdam is door de GGD gekozen voor de volgende indeling: VMBO-beroeps (VMBOb), VMBO-theorie (VMBOt), VMBO/Havo, Havo, Havo/VWO en VWO.

Grafiek 4.2 Schooltype (percentages)

Uit grafiek 4.2 blijkt dat de meeste Rotterdamse jongeren die deelgenomen hebben aan het onderzoek VMBO-onderwijs volgen: vooral VMBO-beroeps. In de deelgemeente Charlois en Feijenoord volgen de meeste jongeren VMBO-beroepsonderwijs en het minste aantal jongeren VWO en Havo. Ook in Hoogvliet volgen veel jongeren VMBO beroeps en weinig jongeren VWO en Havo. In Hillegersberg-Schiebroek volgen de meeste jongeren VWO en volgen heel weinig jongeren VMBO

In de volgende tabel komt de etniciteit van de jongeren aan bod. Deze variabele wordt volgens de methode die het CBS hanteert bepaald. Dit betekent dat zowel naar het geboorteland van de jongere zelf, als de geboortelanden van de ouders gekeken wordt. Een jongere wordt hier als Nederlands aangemerkt als beide ouders in Nederland geboren zijn.

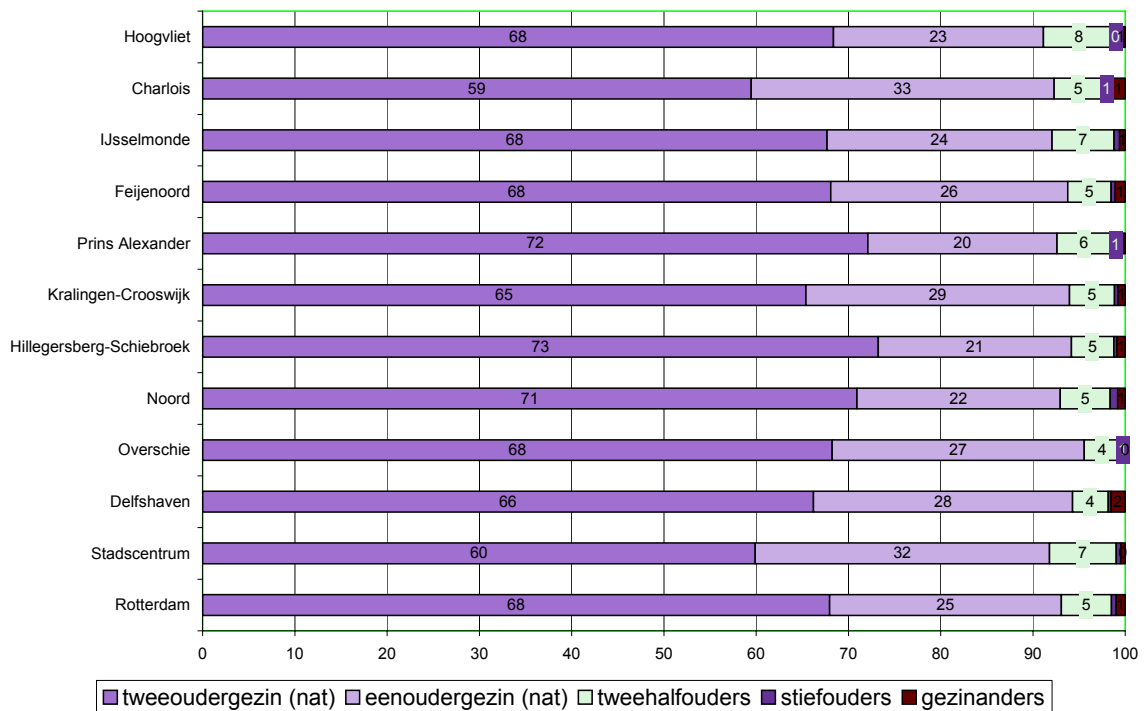
Tabel 4.2 Etniciteit (percentages)

deelgemeenten	ned	sur	ant/ar	marokka	turks	kaapver	overig
Rotterdam	34	14	6	12	14	5	14
Stadscentrum	14	23	1	21	17	7	17
Delfshaven	11	16	3	20	22	15	11
Overschie	53	10	3	11	7	3	13
Noord	24	14	4	21	20	6	9
Hillegersberg-Schiebroek	72	4	3	3	3	2	12
Kralingen-Crooswijk	31	13	2	22	13	5	11
Prins Alexander	68	8	2	3	3	1	13
Feijenoord	12	17	6	18	28	3	16
IJsselmonde	35	17	11	8	7	3	19
Charlois	19	19	12	10	17	3	20
Hoogvliet	44	15	12	3	8	3	13

Gemiddeld heeft 34% van de ondervraagde jongeren in Rotterdam de Nederlandse etniciteit. Dit percentage is het hoogst in Hillegersberg-Schiebroek en Prins Alexander en het laagst in Feijenoord, Delfshaven, Stadscentrum en Charlois. Opvallend is het grote verschil met het landelijke CtC-percentage, dat gelijk is aan 71%. In Kralingen-Crooswijk is het percentage jongeren van Marokkaanse komaf opvallend groot (22%), in het Stadscentrum het aantal Marokkaanse (21%) en Surinaamse jongeren (23%), in Charlois en Hoogvliet is het percentage Antilliaanse jongeren hoog. In deelgemeente Feijenoord is het percentage jongeren van Turkse komaf groot. In Delfshaven wonen veel jongeren van Turkse komaf, Marokkaanse komaf en veel van Kaapverdise komaf, en in Noord veel jongeren van zowel Marokkaanse als Turkse komaf.

In het onderzoek is tevens gevraagd naar de gezinssituatie van de jongeren. Analoog aan de wijze waarop de GGD deze gegevens presenteert, wordt hier onderscheid gemaakt tussen gezinnen waarin zowel de natuurlijke moeder als de natuurlijke vader deel uitmaken van het gezin, gezinnen waarin een ouder afwezig is, gezinnen bestaande uit één natuurlijke ouder en een aangetrouwde ouder (tweehalf) en gezinnen waarin beide natuurlijke ouders geen deel uitmaken van het gezin (stiefouders).

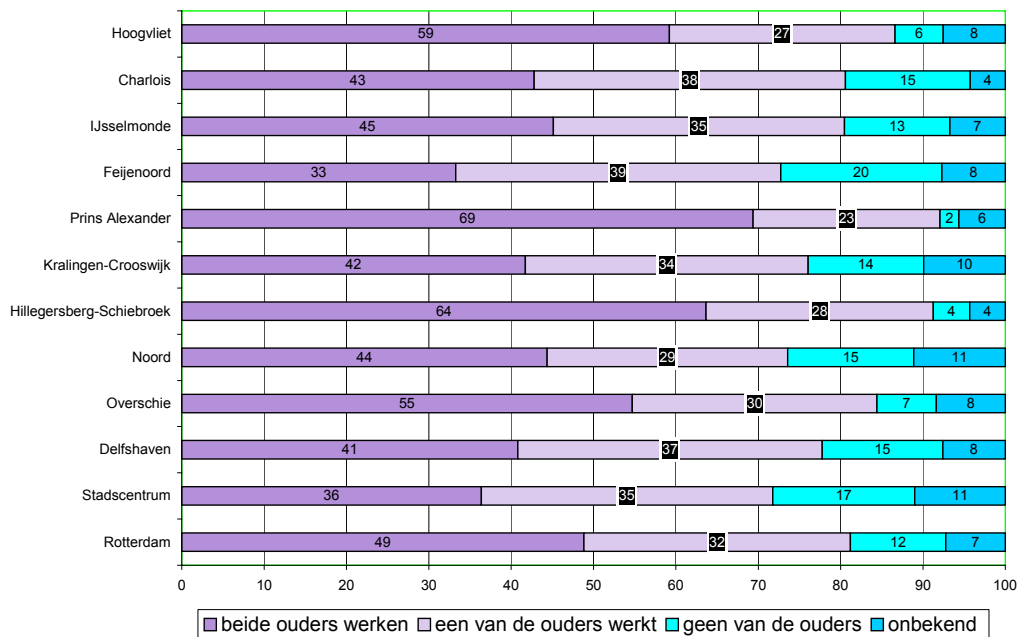
Grafiek 4.3 Gezinssituatie (percentages)

Uit grafiek 4.3 blijkt dat gemiddeld 68% van de jongeren in Rotterdam opgroeit in een gezin waarin beide natuurlijke ouders aanwezig zijn. Landelijk is dit 76% (bron CtC). In Hillegersberg-Schiebroek wonen de meeste jongeren die afkomstig zijn uit een tweeouder gezin (73%). In Stadscentrum en Charlois wonen relatief de minste jongeren die afkomstig zijn uit een tweeouder gezin (60%).

In grafiek 4.4 wordt ingegaan op de arbeidssituatie van de ouders. Een ouder wordt in de grafiek meegenomen als werkend, wanneer deze een baan heeft, ongeacht het aantal uren per week.

Grafiek 4.4 Arbeidssituatie ouders (percentages)

Uit grafiek 4.4 blijkt dat het gemiddelde percentage jongeren waarvan beide ouders een baan hebben gelijk is aan 49%. Het landelijke gemiddelde is 65% (bron CtC). In Prins Alexander wonen de meeste jongeren waarvan 'beide ouders werken' (69%). In Feijenoord wonen de meeste jongeren waarvan één van beide ouders werkt (40%) en de meeste jongeren waarvan 'geen van beide ouders werkt' (20%).

Samenvatting achtergrondvariabelen

Bij de achtergrondvariabelen vallen de volgende verschillen tussen de deelgemeenten op:

- **Onderwijs:** Hoewel de meeste jongeren in de gemeente Rotterdam VMBO-beroepsonderwijs volgen zien we de hoogste percentages VMBO-beroepsonderwijs in de deelgemeente Charlois en Feijenoord en de laagste percentages VWO en Havo. In Hillegersberg-Schiebroek volgen de meeste jongeren VWO en volgen heel weinig jongeren VMBO. Ook in Hoogvliet volgen veel jongeren VMBO beroeps en weinig jongeren VWO en VWO/Havo.
- **Etniciteit:** gemiddeld heeft 34% van de ondervraagde jongeren in Rotterdam de Nederlandse etniciteit. Het percentage Nederlandse etniciteit is het hoogst in Hillegersberg-Schiebroek(72%) en Prins Alexander (68%), en het laagst in Feijenoord(12%), Delfshaven(11%), Stadscentrum(14%) en Charlois(19%). Opvallend is het grote verschil met het landelijke percentage, dat gelijk is aan 71%, maar in het landelijke percentage zitten dan ook de 4 grote steden niet opgenomen. In Kralingen-Crooswijk is het percentage jongeren van Marokkaanse komaf opvallend groot (22%), in het Stadscentrum het aantal Marokkaanse (21%) en Surinaamse jongeren (23%), in Charlois en Hoogvliet is het percentage Antilliaanse jongeren hoog(12%). In deelgemeente Feijenoord is het percentage jongeren van Turkse komaf (28%) groot. In Delfshaven wonen veel jongeren van

Turkse komaf (22%) en veel van Kaapverdise komaf(15%) en in Noord veel jongeren van zowel Marokkaanse(21%) als Turkse komaf(20%).

- Gezin: 68% van de jongeren in Rotterdam groeit op in een gezin waarin beide natuurlijke ouders aanwezig zijn. Landelijk is dit 76%. In Hillegersberg-Schiebroek wonen de meeste jongeren die afkomstig zijn uit een tweeouder gezin (73%). In Stadscentrum en Charlois wonen relatief de minste jongeren die afkomstig zijn uit een tweeouder gezin (60%).
- Werk ouders: het gemiddelde percentage jongeren waarvan beide ouders een baan hebben is gelijk is aan 49%. Het landelijke gemiddelde is 65%. In Prins Alexander wonen de meeste jongeren waarvan 'beide ouders werken' (69%) en in deelgemeente Feijenoord het minste aantal jongeren waarvan beide ouders werken (33%). In Feijenoord wonen de meeste jongeren waarvan één van beide ouders werkt (40%) en de meeste jongeren waarvan 'geen van beide ouders werkt' (20%).

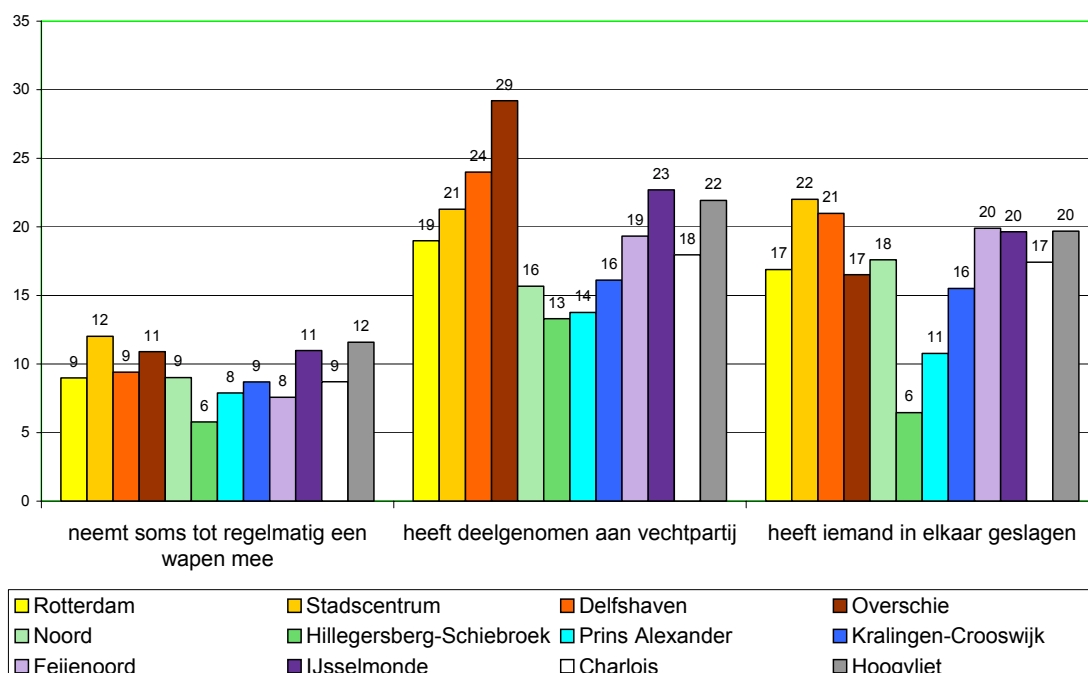
5 Probleemgedrag

In dit hoofdstuk komen verschillende probleemgedragingen aan bod die te maken hebben met geweld en jeugddelinquentie, problematisch roken, alcohol- en drugsgebruik, schoolverzuim, aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag en depressie. In de grafieken worden de percentages jongeren gepresenteerd die hebben aangegeven zich of schuldig te hebben gemaakt aan het probleemgedrag of dat dit hun overkomen is.

5.1 Geweld en jeugddelinquentie

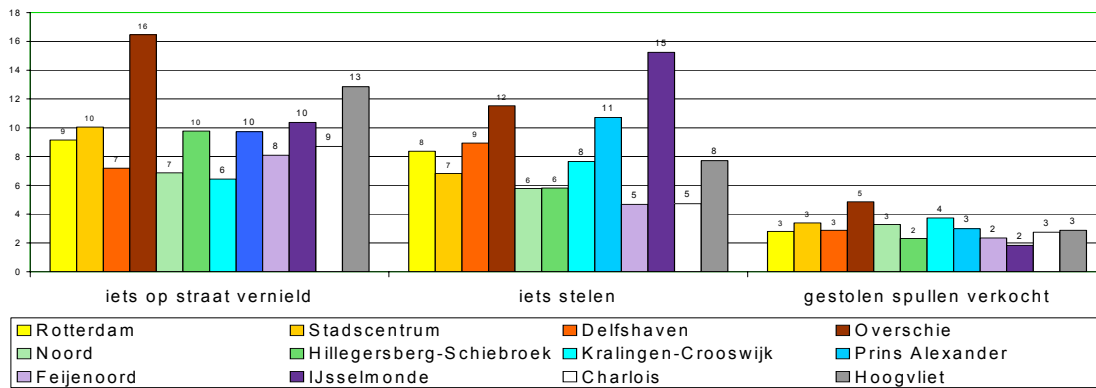
In deze paragraaf wordt ingegaan op probleemgedragingen die onder de noemer 'geweld' en 'jeugddelinquentie' vallen. Geweld en jeugddelinquentie wordt gemeten aan de hand van 'deelname'-percentages gedurende de laatste 12 maanden'.

Grafiek 5.1 Geweld (percentages)

Uit de grafiek blijkt dat de jongeren uit Stadscentrum en Hoogvliet het vaakst een wapen bij zich dragen en de jongeren uit Stadscentrum scoren ook het hoogst met iemand in elkaar slaan. In Overschie doen de jongeren het vaakst mee aan een vechtpartij. Bij deelname aan een vechtpartij en iemand in elkaar slaan scoren de jongeren uit Delfshaven hoog. De jongeren uit Hillegersberg nemen het minst vaak een wapen mee en wijken het meest in gunstige zin af van het gemiddelde bij deelname aan vechtpartij en iemand in elkaar slaan. Ook de jongeren uit Prins Alexander scoren bij alle drie de rubrieken lager dan het stedelijk gemiddelde.

Grafiek 5.2 Jeugddelinquentie (percentages)

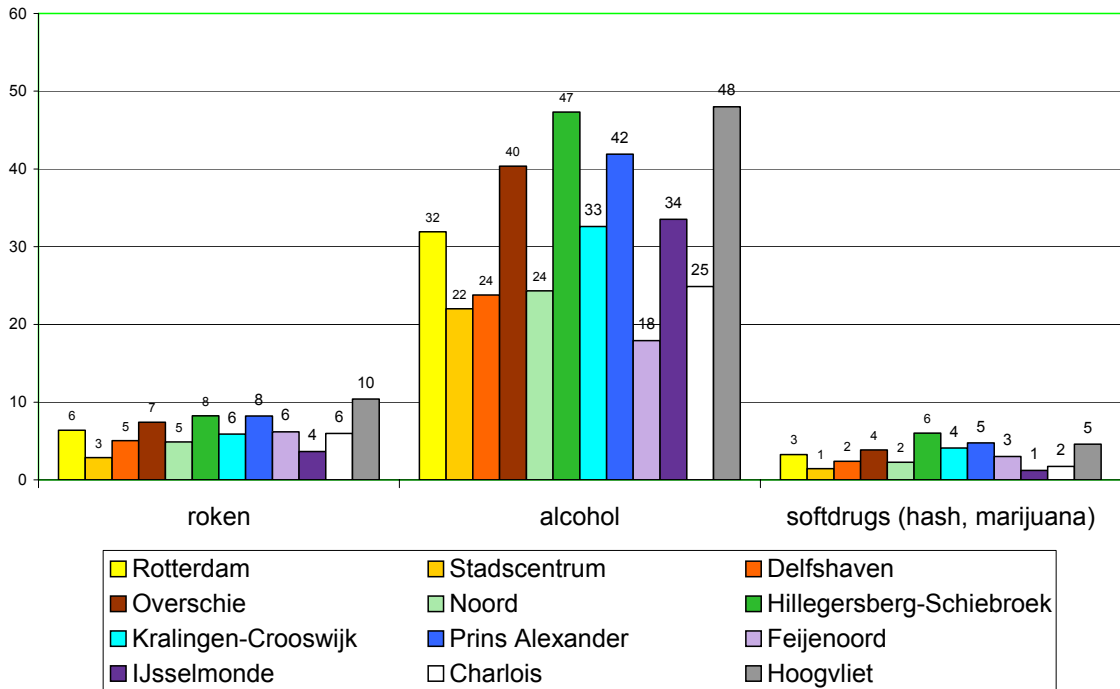

Wat betreft de indicatoren voor jeugddelinquentie, springen de deelgemeenten Overschie en IJsselmonde in het oog bij diefstal (12 en 15%). De jongeren uit Prins Alexander scoren hier ook hoger dan gemiddeld. Qua vernielingen op straat en heling behalen de jongeren uit Overschie ook de hoogste percentages. Ook de jongeren uit Hoogvliet halen hoge percentages bij vernielingen op straat. De jongeren uit Feijenoord en Charlois geven het minst aan te stelen(5%).

5.2 Problematisch roken, alcohol- en drugsgebruik

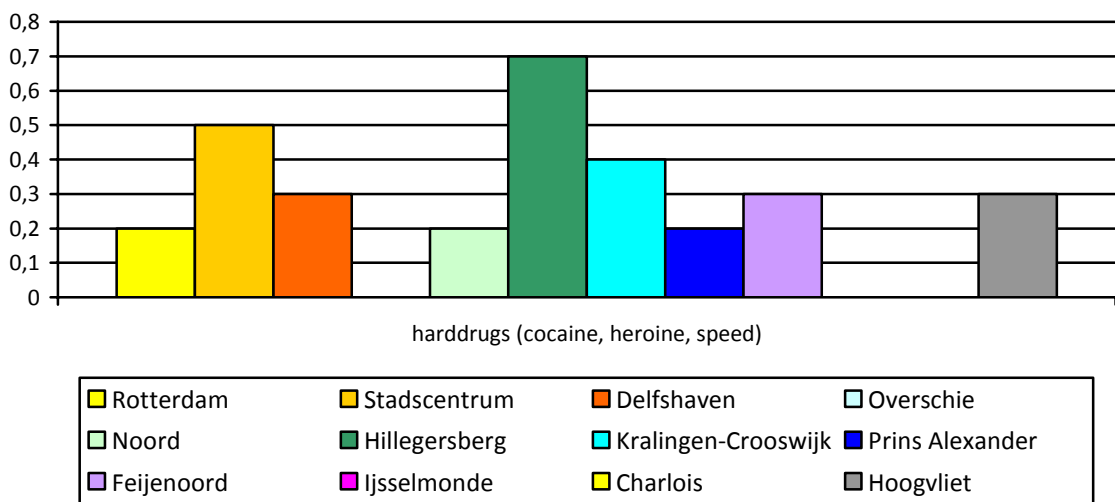
In grafiek 5.3a en 5.3b worden de percentages jongeren weergegeven die de afgelopen maand hebben gerookt, alcohol hebben gedronken en drugs hebben gebruikt. Wat drugs betreft wordt onderscheid gemaakt tussen soft-drugs, XTC, harddrugs en andere drugs.

Grafiek 5.3a Jongeren die de afgelopen maand gerookt hebben, alcohol hebben gedronken of softdrugs hebben gebruikt (percentages)

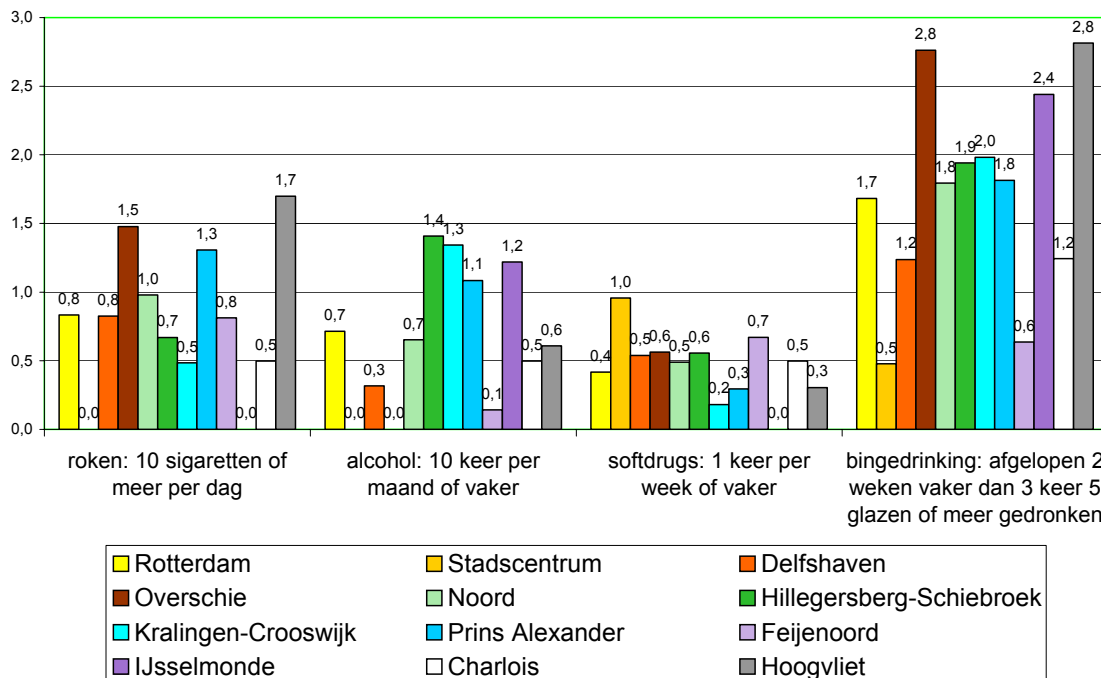
De hoogste percentages bij roken en drinken worden gehaald door de jongeren uit Hoogvliet, maar ook de jongeren uit Hillegersberg-Schiebroek halen hoge percentages bij alcohol, roken en softdrugs. De jongeren uit Prins Alexander scoren op alle drie de factoren hoger dan gemiddeld, net als Overschie. Stadscentrum scoort lager dan gemiddeld op alle drie de factoren (roken, alcohol- en softdrugsgebruik), net als Noord en Delfshaven.

Grafiek 5.3b Jongeren die de afgelopen maand XTC of harddrugs hebben gebruikt (percentages)

De percentages harddrugs liggen allen tussen de 0 en 1 %. Alleen de jongeren uit Hillegersberg springen er een beetje uit met 0.7%.

Grafiek 5.4 Veelvuldig roken, alcohol- en softdrugsgebruik (percentages, resp. gemiddeld aantal glazen)

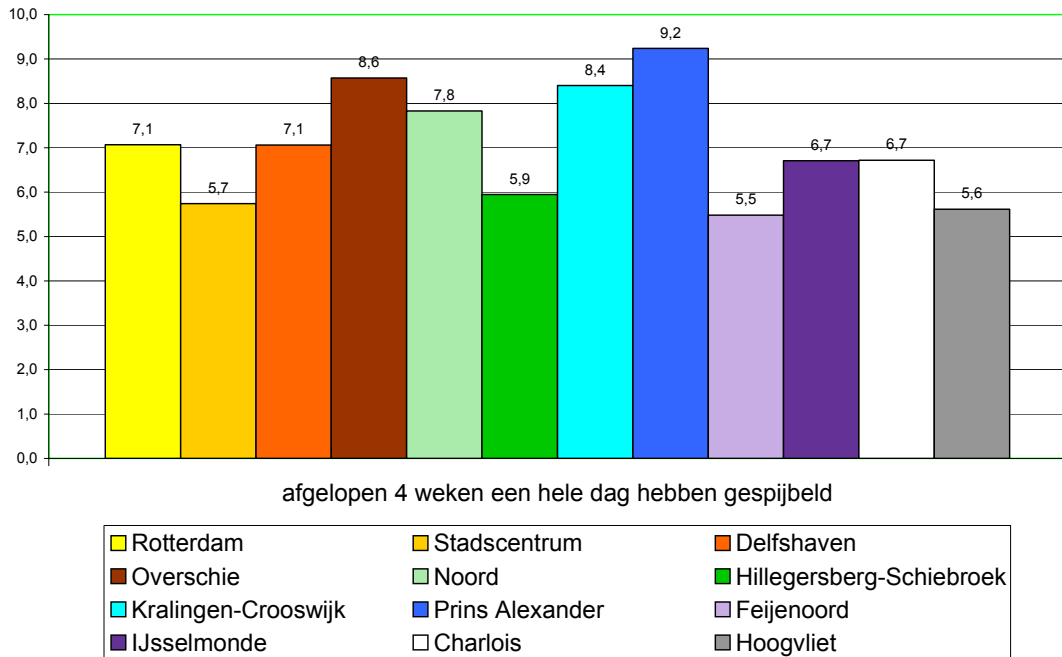

Wat roken, alcohol en drugsgebruik betreft is nog apart gekeken naar veelvuldig gebruik. Het aantal jongeren dat aangeeft tien of meer sigaretten per dag te roken is het hoogst in Hoogvliet en Overschie. In Hillegersberg-Schiebroek ligt het percentage jongeren dat tien keer per maand of vaker alcohol drinkt hoger dan het gemiddelde, net als in Kralingen-Crooswijk, IJsselmonde en Prins Alexander. In Stadscentrum en Overschie is dit percentage 0%. Bingedrinking² is het hoogst in deelgemeenten Hoogvliet, Overschie en IJsselmonde. Softdruggebruik is het hoogst in Stadscentrum en Feijenoord.

Noot 2 Bingedrinking: bij één gelegenheid vijf of meer alcoholische dranken drinken.

5.3 Schoolverzuim

Grafiek 5.5 Schoolverzuim (percentages)

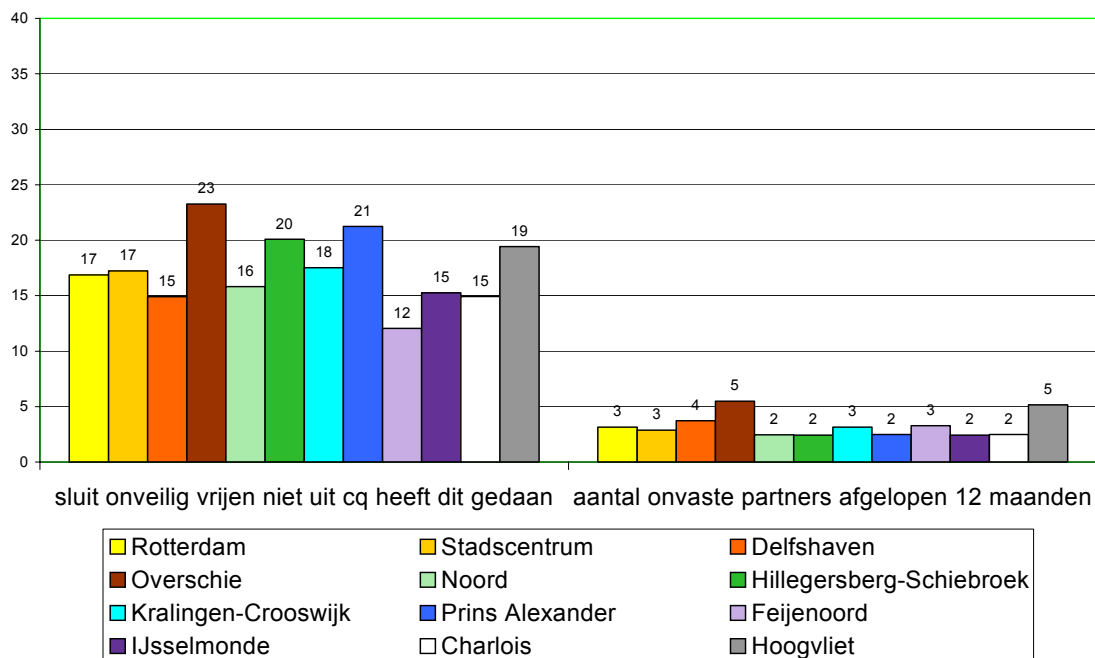

Schoolverzuim wordt hier gemeten door de indicator: afgelopen 4 weken minimaal een hele dag gespijbeld hebben gespijbeld. Dit gedrag komt het vaakst voor in Prins Alexander (9,2%) en Overschie (8,6%). In Feijenoord is dit percentage het laagst (5,5%).

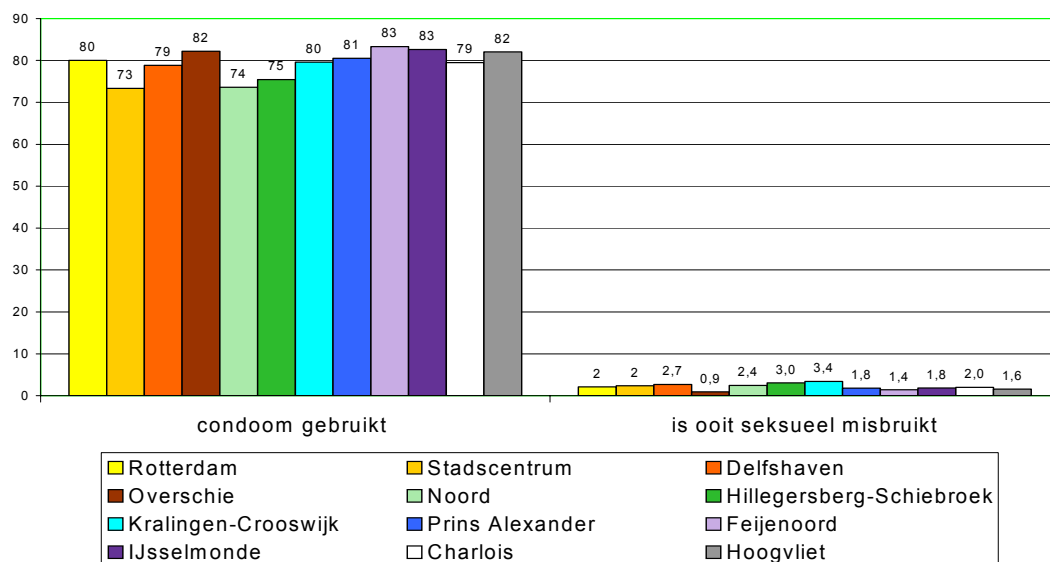
5.4 Aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag

Aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag wordt gemeten aan de hand van vier indicatoren.

Grafiek 5.6a Aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag (percentages)

Grafiek 5.6b Aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag (percentages)

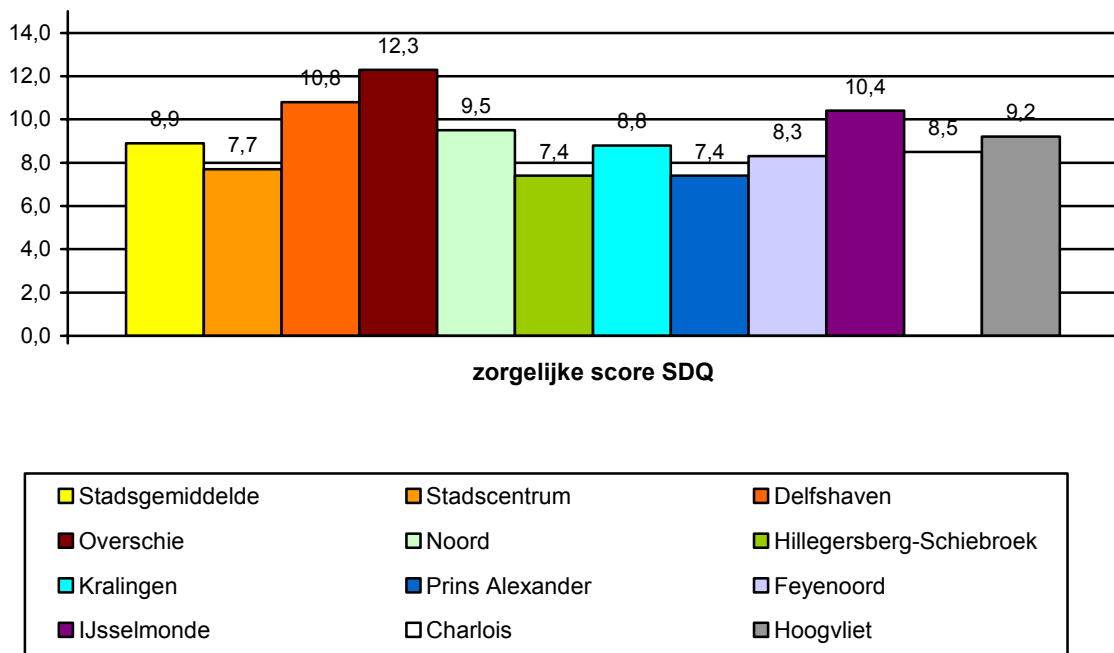

Het percentage jongeren dat aangeeft wel eens onveilig gevreeën te hebben of dit in ieder geval niet uitsluit, ligt in Overschie het hoogst (23%). Het percentage is het laagst in Feijenoord (12%). Ook het aantal onvaste partners is het hoogst in Overschie.

De meeste jongeren geven aan bij vrijen een condoom te gebruiken (80%). 20% gebruikt dus geen condoom of sluit dit niet uit. Het percentage hiervan ligt tussen 73% en 83%. Het laagste percentage wordt gescoord in Stadscentrum(73%).

Seksueel misbruik is geen probleemgedrag, maar wordt hier genoemd omdat het gerelateerd is aan seksueel gedrag. Bij seksueel misbruik wordt het hoogste percentage gehaald in Kralingen-Crooswijk (3.4%). In deelgemeente Overschie is het percentage jongeren dat seksueel misbruik aangeeft het laagst (0.9%).

Grafiek 5.7 Zorgelijke totaalscore op de SDQ (percentages)

De Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) is een (internationale) vragenlijst van 25 items, die betrekking heeft op emotionele symptomen, gedragsproblemen, hyperactief gedrag, sociale vaardigheden en relaties tussen jongeren. De stellingen in de vragenlijst zijn bedoeld voor jongeren tussen de elf en zestien jaar oud (<http://www.sdqinfo.com>). Een totaalscore kan berekend worden uit de antwoorden op de vragen over emotionele symptomen, gedragsproblemen, hyperactief gedrag en relaties tussen jongeren (variërend van 0-40). Bij jongeren die boven de 17 scoren, is sprake van een zorgelijke score op de SDQ (zie figuur 5.7). Jongeren met een zorgelijke score, hebben een score die vergelijkbaar is met kinderen die hulpverlening ontvangen.

Het percentage jongeren met een zorgelijke SDQ score is het hoogst in de deelgemeente Overschie.

5.5 Samenvatting

- Bij geweld blijkt dat de jongeren uit Stadscentrum en Hoogvliet het vaakst een wapen bij zich dragen en Hoogvliet scoort ook het hoogst met iemand in elkaar slaan. In Overschie doen de jongeren het vaakst mee aan een vechtpartij. Bij deelname aan een vechtpartij en iemand in elkaar slaan scoren de jongeren uit Delfshaven hoog. De jongeren uit Hillegersberg nemen het minst vaak een wapen mee en wijken het meest af van het gemiddelde in gunstige zin bij deelname aan vechtpartij en iemand in elkaar slaan. Ook de jongeren uit Prins Alexander scoren bij alle drie de rubrieken lager dan het stedelijk gemiddelde.
- Bij jeugddelinquentie: de deelgemeenten Overschie en IJsselmonde halen bij diefstal de hoogste percentages (12% en 15%). De jongeren uit Prins Alexander scoren hier ook hoger dan gemiddeld. Qua vernielingen op straat en heling behalen de jongeren uit Overschie ook de hoogste percentages. Ook de jongeren uit Hoogvliet halen hoge percentages bij vernielingen op straat. De jongeren uit Feijenoord en Charlois geven het minst aan te stelen(5%).
- De hoogste percentages bij roken en drinken worden gehaald door de jongeren uit Hoogvliet, maar ook de jongeren uit Hillegersberg-Schiebroek halen hoge percentages bij alcohol, roken en softdrugs. De jongeren uit Prins Alexander scoren op alle drie de factoren hoger dan gemiddeld, net als Overschie. Stadscentrum scoort lager dan gemiddeld op alle drie de factoren, net als, in iets mindere mate, Noord en Delfshaven. De percentages harddrugs liggen allen tussen de 0 en 1 %. Alleen de jongeren uit Hillegersberg springen er enigszins uit met 0.7%.
- Bij het veelvuldig roken zien we ook dat het aantal jongeren dat aangeeft tien of meer sigaretten per dag te roken het hoogst is in Hoogvliet en Overschie. In Hillegersberg-Schiebroek ligt het percentage jongeren dat tien keer per maand of vaker alcohol drinkt hoger dan het gemiddelde, net als in Kralingen-Crooswijk, IJsselmonde en Prins Alexander. In Stadscentrum en Overschie is dit percentage 0%. Bingedrinking is het hoogst in de deelgemeenten Hoogvliet, Overschie en IJsselmonde. Softdruggebruik is het hoogst in Stadscentrum en Feijenoord.
- Schoolverzuim wordt hier gemeten door de afgelopen 4 weken minimaal een dag gespijeld te hebben. Dit gedrag komt het vaakst voor in Prins Alexander (9,2%) en Overschie (8,6%). In Feijenoord is dit percentage het laagst (5.5%).
- Het percentage jongeren dat aangeeft wel eens onveilig gevreeën te hebben of dit in ieder geval niet uitsluit ligt in Overschie het hoogst (23%). Het percentage is het laagst in Feijenoord(12). Ook het aantal onvaste partners is het hoogst in Overschie. Het condoomgebruik behaalt hoge cijfers in bijna alle deelgemeenten. Het laagste percentage wordt gescoord in Stadscentrum (73%). Seksueel misbruik wordt het meest gerapporteerd door jongeren in Kralingen-Crooswijk (3.4%). In deelgemeente Overschie is het percentage jongeren dat dit probleemgedrag aangeeft het laagst (0.9%).

6 Risico- en beschermende factoren: deeltgemeentelijk gemiddelde

Juist om te kijken hoe deeltgemeenten preventief jeugdbeleid kunnen maken, is gekeken naar hoe ze scoren op onderliggende factoren. De factoren liggen ten grondslag aan probleemgedrag van jongeren en verdienen daarom beleidsmatige aandacht.

De scores op de verschillende risico- en beschermende factoren variëren van 0 tot 100. Hoe hoger de score, hoe sterker de factor in een bepaalde wijk aanwezig is. Gaat het om een risicofactor dan moet een hoge score negatief worden geïnterpreteerd. Gaat het echter om een beschermende factor dan is een hoge score gunstig.

De interpretatie van deze zogenaamde 'ruwe scores' (van 0 tot 100) is echter vaak problematisch. In de eerste plaats komt dit omdat men minder gemakkelijk kan vergelijken met de scores van andere gebieden. Deze ruwe scores krijgen echter pas betekenis als zij worden vergeleken met de scores van andere gebieden op deze factoren. Om deze reden is ervoor gekozen om in dit rapport de scores op de risico- en beschermende factoren te presenteren in zogeheten z-scores.

Een z-score, is een gestandaardiseerde statistische meeteenheid die het mogelijk maakt om de resultaten van verschillende risico- en beschermende factoren te vergelijken, zelfs wanneer de oorspronkelijke 'schalen' (lees: factoren) onderling afwijkende eigenschappen hebben (zoals een afwijkende minimum of maximum schaalwaarde of een afwijkend aantal schaalpunten).

Dit houdt in dat de gemiddelde score op een bepaalde factor – of dat nu ligt op 65 of op 23 – wordt omgerekend naar de waarde 0. In dit hoofdstuk is deze 'nullijn' het gemeentelijk gemiddelde. De scores van de afzonderlijke deeltgemeenten worden vervolgens op dezelfde manier berekend en vergeleken met deze nullijn. Het berekenen van Z-scores houdt ook in dat de gerapporteerde afwijkingen in vrijwel alle gevallen een waarde hebben tussen de -2,0 en de + 2,0. Deze wijze van rapporteren is conform de wensen van de landelijke projectgroep CtC en is in overeenstemming met met de wijze waarop in de VS naar de gegevens uit jongerenonderzoeken CtC wordt gekeken. In de VS worden z-scores met afwijkingen van tenminste + 0,25 of - 0,25 als 'opmerkelijk of betekenisvol' beschouwd.

De resultaten over de risico- en beschermende factoren worden per domein gepresenteerd. Dit zijn respectievelijk gezin, school, kinderen en jongeren en wijk.

Zoals hierboven al vermeld wordt de nullijn in de grafieken in hoofdstuk 6 gevormd door het gemiddelde van de 11 stadsdelen samen.

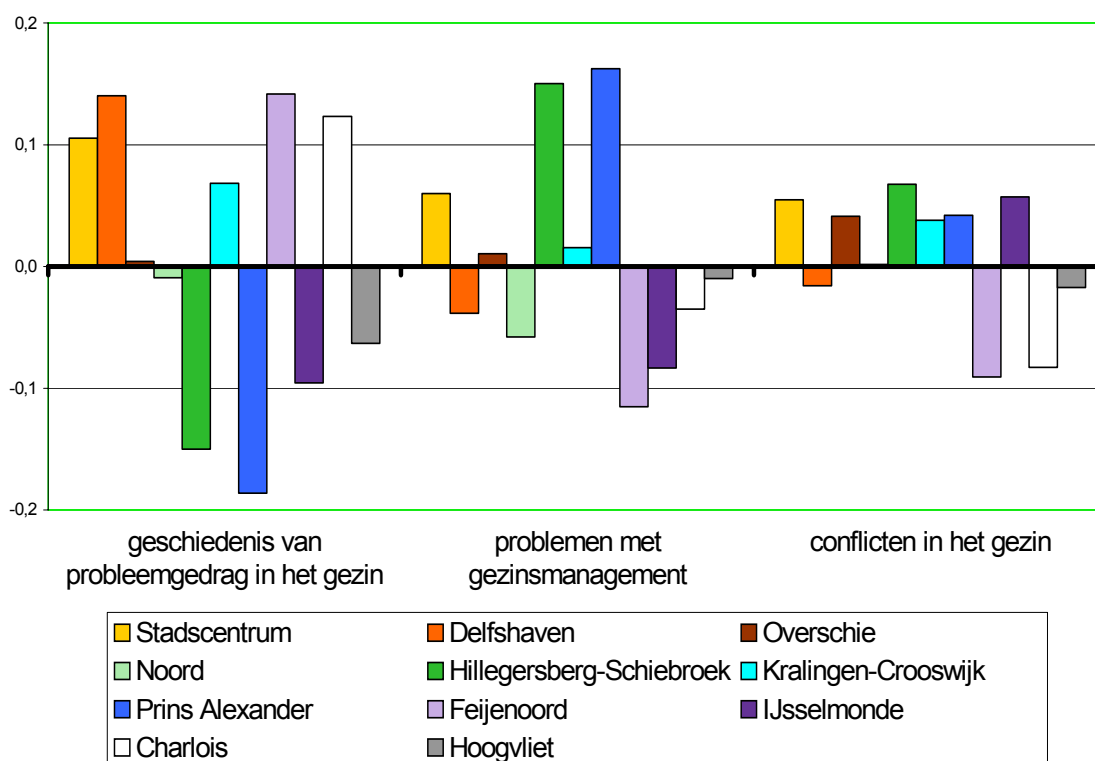
6.1 Inleiding

In de paragrafen 6.2 en 6.3 worden de scores op de verschillende risico- en beschermende factoren weergegeven voor de deelgemeenten in gemeente Rotterdam. Zoals in hoofdstuk 2 is aangegeven geldt hier dat hoe hoger de score is, hoe sterker de factor in de desbetreffende wijk aanwezig is. Gaat het om een risicofactor dan moet een hoge positieve score negatief worden geïnterpreteerd.

Gaat het daarentegen om een beschermende factor dan is een hoge positieve score gunstig. De afwijking ten opzichte van het deelgemeentelijke gemiddelde wordt in dit hoofdstuk gepresenteerd als z-scores³.

6.2 Risicofactoren

Grafiek 6.1 Gezin: risicofactoren (Z-score t.o.v. Rotterdams gemiddelde)

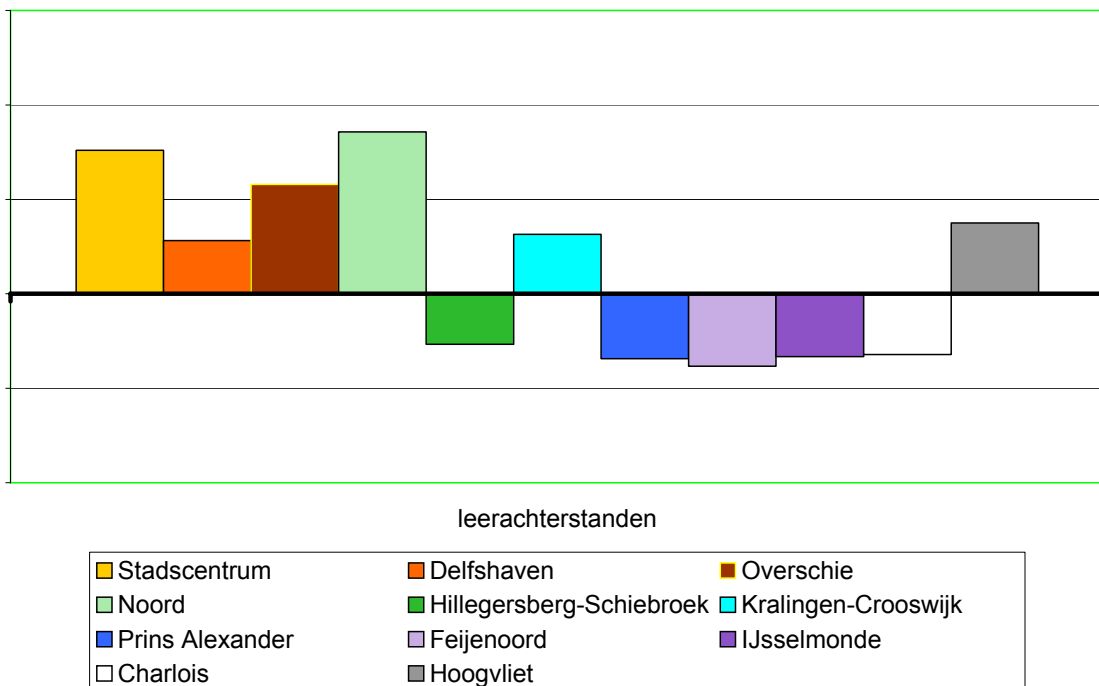

De drie risicofactoren in dit domein zijn: 'geschiedenis van problemen thuis' (een gezin met een verleden van alcohol-, of drugsverslaving, of criminaliteit) 'problemen met gezinsmanagement' (dat betekent dat er geen duidelijk beeld bestaat van gewenst gedrag, dat ouders hun kinderen onvoldoende in de gaten houden en begeleiden en dat ouders excessieve of inconsequente straffen opleggen) en 'conflicten in het gezin' (voortdurende en grote conflicten tussen hoofdverzorgers onderling of tussen hoofdverzorgers en kinderen).

Noot 3 Voor de volledigheid zijn de ruwe scores van zowel de risico- als de beschermende factoren weergegeven in Bijlage 1.

De scores op de risicofactoren binnen het domein 'gezin' wijken voor een deel positief af van het gemeentelijke gemiddelde en voor een deel negatief. De deelgemeente Stadscentrum behaalt op drie factoren een ongunstig resultaat in het domein gezin. Dit geldt ook voor Kralingen-Crooswijk. Hoogvliet scoort op drie factoren gunstig doch nergens opmerkelijk. Prins Alexander behaalt met de factor 'geschiedenis van probleemgedrag in gezin' een bijna opmerkelijk positief resultaat en ook Hillegersberg behaalt hier een hoge gunstige score. Prins Alexander en Hillegersberg behalen een ongunstige doch niet opmerkelijke score bij de factor problemen met gezinsmanagement.

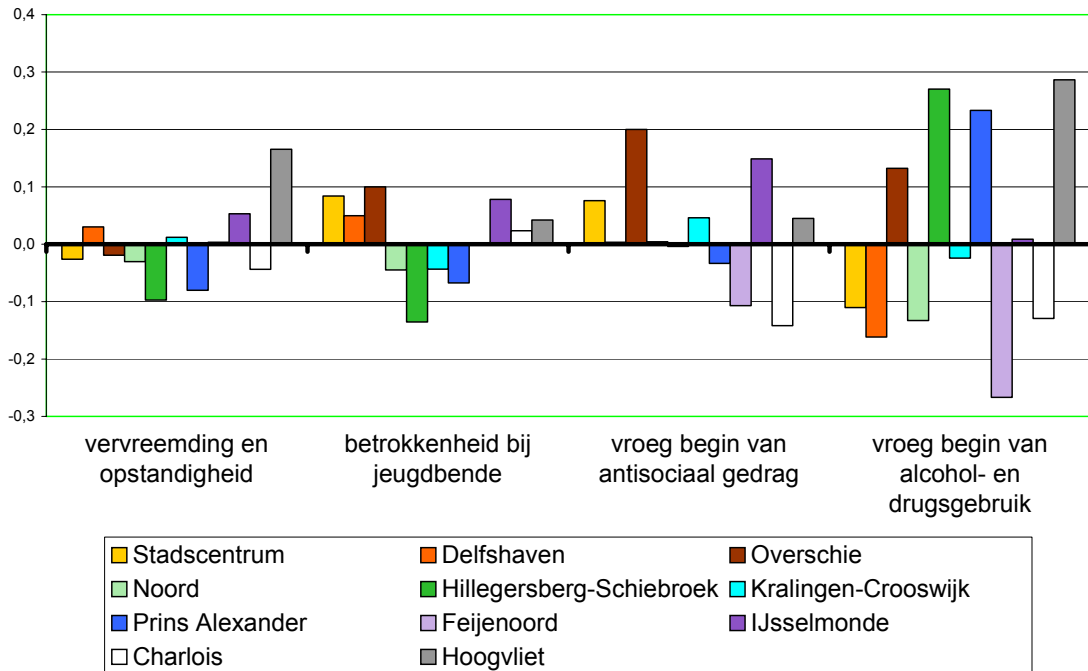
Grafiek 6.2 School: risicofactoren (Z-score t.o.v. deelgemeentelijk gemiddelde)

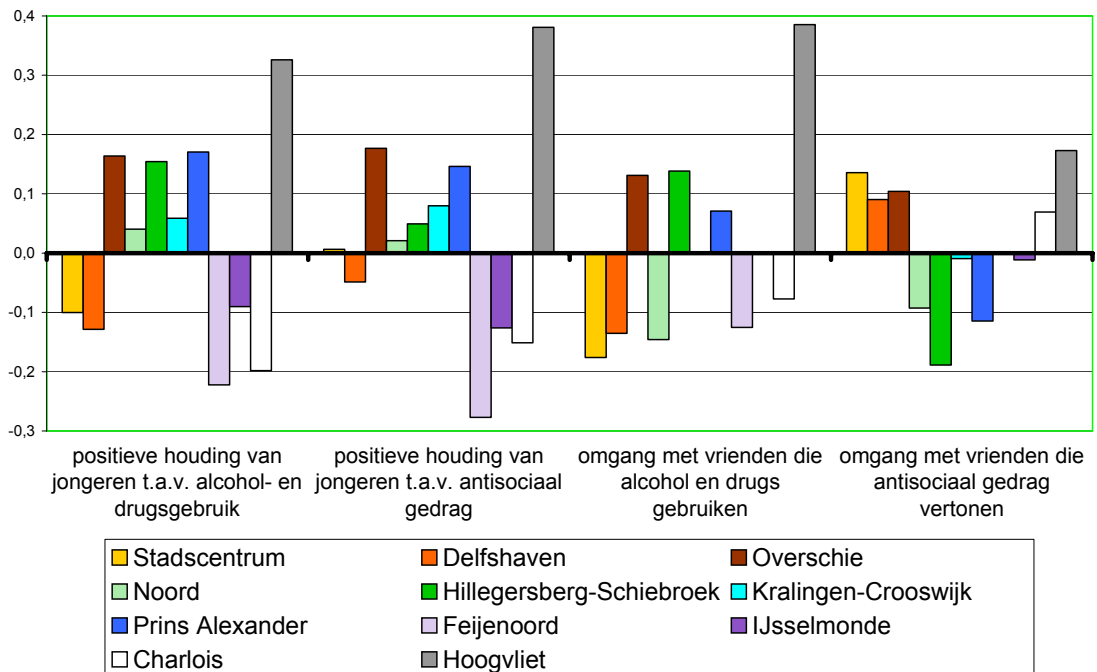
In het domein school wordt gekeken naar leerachterstanden. Aan de jongeren wordt hier gevraagd of zij vinden dat zij betere schoolresultaten behalen dan hun klasgenoten.

In het domein 'school' behaalt deelgemeente Noord een ongunstig resultaat op leerachterstanden, net als Stadscentrum, maar nergens opmerkelijk. De andere stadsdelen scoren rond het gemiddelde.

Grafiek 6.3a Kinderen en jongeren: risicofactoren (Z-score t.o.v. deelgemeentelijk gemiddelde)

Grafiek 6.3b Kinderen en jongeren: risicofactoren (Z-score t.o.v. deelgemeentelijk gemiddelde)

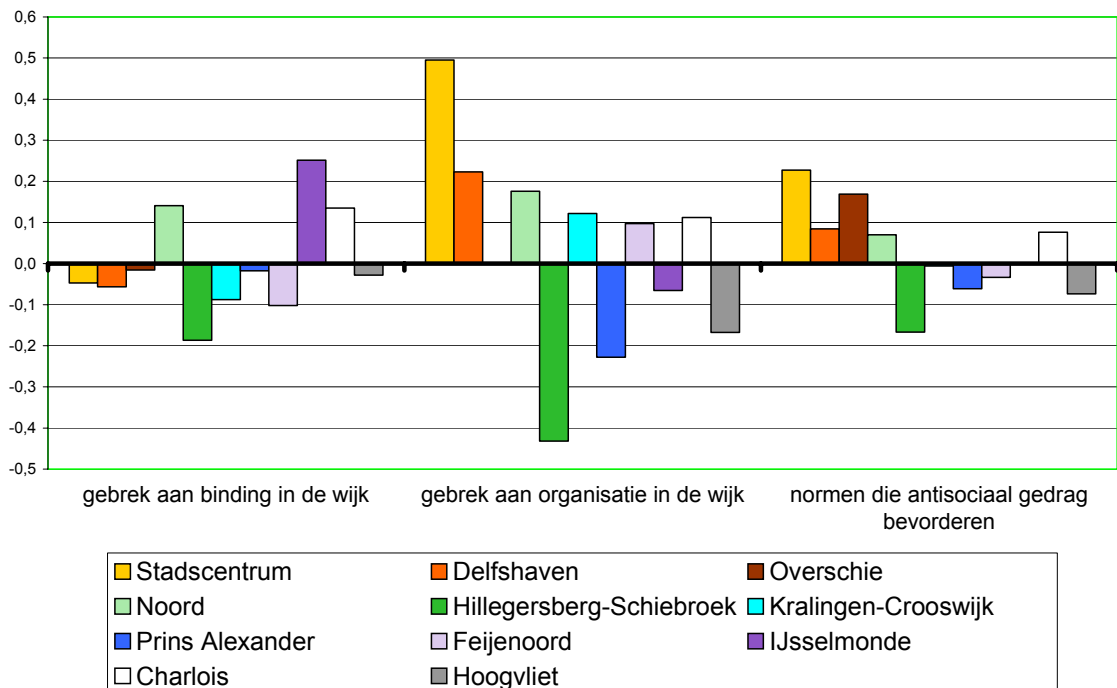

In het domein Kinderen en jongeren worden 8 risicofactoren gemeten: 'Vervreemding en opstandigheid', (zich niet houden aan regels of het aannemen van een actief rebellerende houding tegenover de maatschappij), 'op jonge leeftijd antisociaal gedrag vertonen' (hoe eerder kinderen probleemgedrag vertonen, hoe groter de kans is dat dit later wordt voortgezet), 'vroegtijdig

alcohol- en drugsgebruik', 'positieve houding t.o.v. alcohol- en drugsgebruik' (grote tolerantie t.a.v drugs en alcohol), 'positieve houding t.o.v. antisociaal gedrag' (grote tolerantie t.a.v antisociaal gedrag), 'omgang met vrienden antisociaal gedrag vertonen', 'omgang met vrienden die alcohol en drugs gebruiken' en 'betrokkenheid jeugdbende'.

In het domein Kinderen en jongeren zien we veel afwijkingen van het gemiddelde. De deelgemeente Overschie scoort 7 van de 8 keer ongunstig doch nergens opmerkelijk. Hillegersberg scoort met de factor 'vroeg begin van alcohol en drugsgebruik' opmerkelijk ongunstig. Ook Prins Alexander scoort hier bijna opmerkelijk ongunstig. Deelgemeente Hoogvliet scoort 8 keer ongunstig waarvan een aantal keer opmerkelijk: 'positieve houding t.a.v. alcohol en drugsgebruik', 'vroeg begin van alcohol en drugsgebruik', 'positieve houding t.a.v. antisociaal gedrag' en 'omgang met vrienden die alcohol en drugs gebruiken'. De deelgemeente Feijenoord scoort 5 van de 8 keer gunstig waarvan een aantal keer opmerkelijk: 'positieve houding t.a.v. alcohol en drugsgebruik', 'positieve houding t.a.v. antisociaal gedrag' en 'vroeg begin van alcohol en drugsgebruik'. Deelgemeente Charlois scoort 6 van de 8 keer gunstig doch nergens opmerkelijk.

Grafiek 6.4 Wijk: risicofactoren (Z-score t.o.v. deelgemeentelijk gemiddelde)

In het domein wijk worden 3 risicofactoren gemeten: 'gebrek aan binding in de wijk' (weinig aansluiting met de wijk), 'gebrek aan organisatie in de wijk' (veel rommel, veel graffiti, veel misdaad) en 'normen die antisociaal gedrag bevorderen' (normen t.a.v drugsgebruik, geweld of criminaliteit ontbreken). Binnen het domein 'wijk' worden enkele opmerkelijke verschillen gevonden. De jongeren in de deelgemeente Noord scoren op drie risicofactoren ongunstig, net als Charlois, en de factor 'gebrek aan organisatie in de wijk' is het hoogst, doch niet opmerkelijk. In deelgemeente IJsselmonde is het gebrek aan binding met de wijk opmerkelijk ongunstig en in Hillegersberg is deze

factor het gunstigst. In Stadscentrum is de factor 'gebrek aan organisatie in de wijk opmerkelijk ongunstig. Dit betekent dat de jongeren in deze deelgemeente vinden dat er veel rommel en graffiti op straat aanwezig is en zij sterker dan gemiddeld vinden dat misdaad en drugshandel in hun buurt voorkomen. Ook Delfshaven behaalt hier een ongunstige score, doch niet opmerkelijk. Opvallend gunstig is de score in deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek.

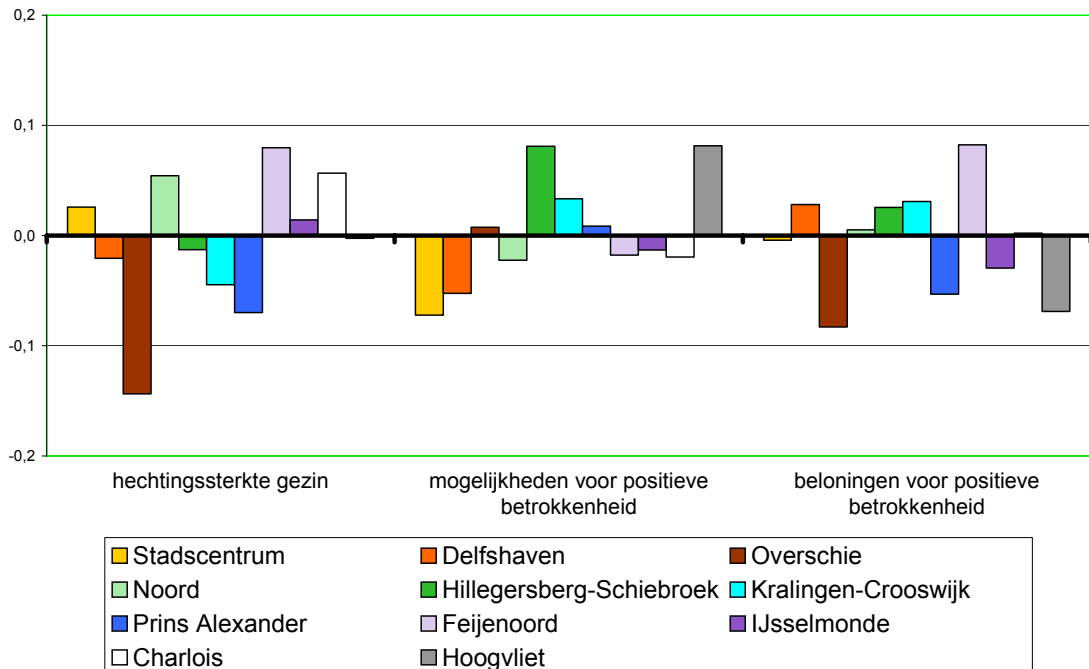
Voorts scoort Stadscentrum bijna opmerkelijk ongunstig op de factor 'normen die antisociaal gedrag bevorderen'. Jongeren lopen een verhoogd risico op probleemgedragingen als de normen ten aanzien van drugsgebruik, geweld of criminaliteit ontbreken of zelfs alleen al als hier onduidelijkheid over bestaat.

6.3 Beschermende factoren

In deze paragraaf worden de scores van de wijken op de beschermende factoren vergeleken met het deelgemeentelijke gemiddelde van gemeente Rotterdam.

Hoe hoger de score, hoe sterker de factor in de wijken aanwezig is. Het gaat hier om een beschermende factor en dan is een hoge positieve score gunstig en een negatieve score ongunstig.

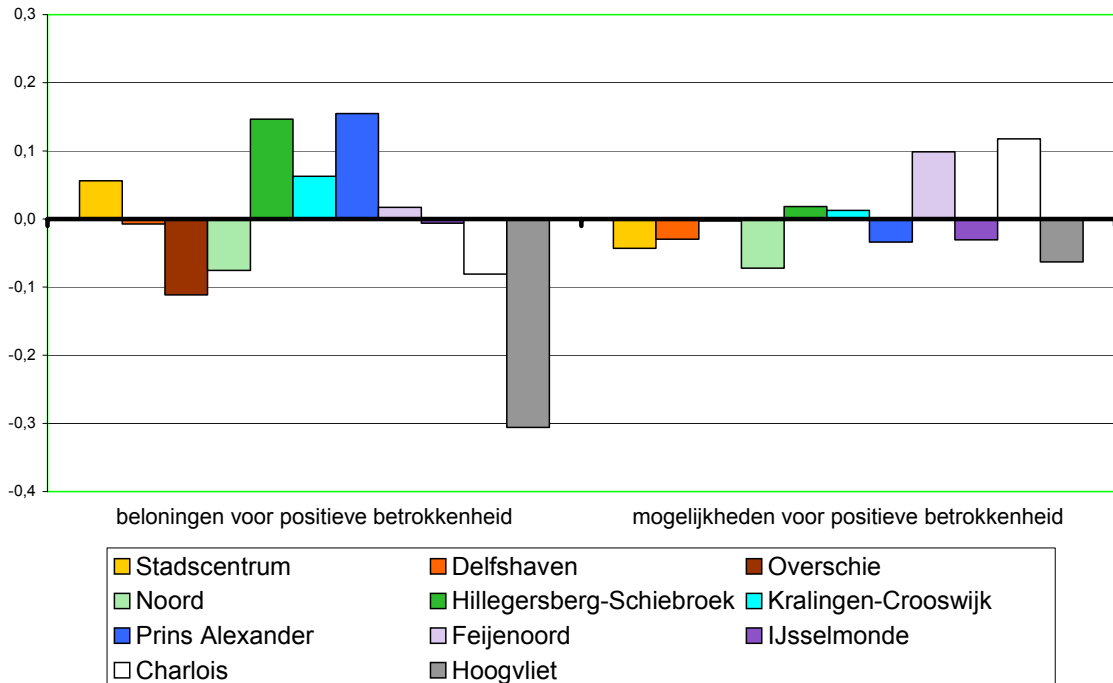
Grafiek 6.5 Gezin: beschermende factoren (Z-score tov deelgemeentelijk gemiddelde)

In het domein gezin worden 3 beschermende factoren gemeten: 'hechtingssterkte gezin'(samen dingen ondernemen en het praten over problemen), 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid' (de kans om positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen) en 'beloningen voor positieve betrokkenheid' (beloningen voor positief gedrag).

Binnen het domein 'gezin' worden geen opmerkelijke verschillen gevonden, maar wel zien we dat deelgemeente Overschie redelijk ongunstig scoort met de factor 'hechtingssterkte gezin'. Dit verschil is echter niet groot genoeg om als opmerkelijk beschouwd te worden.

Grafiek 6.6 School: beschermende factoren (Z-score t.o.v. deelgemeentelijk gemiddelde)

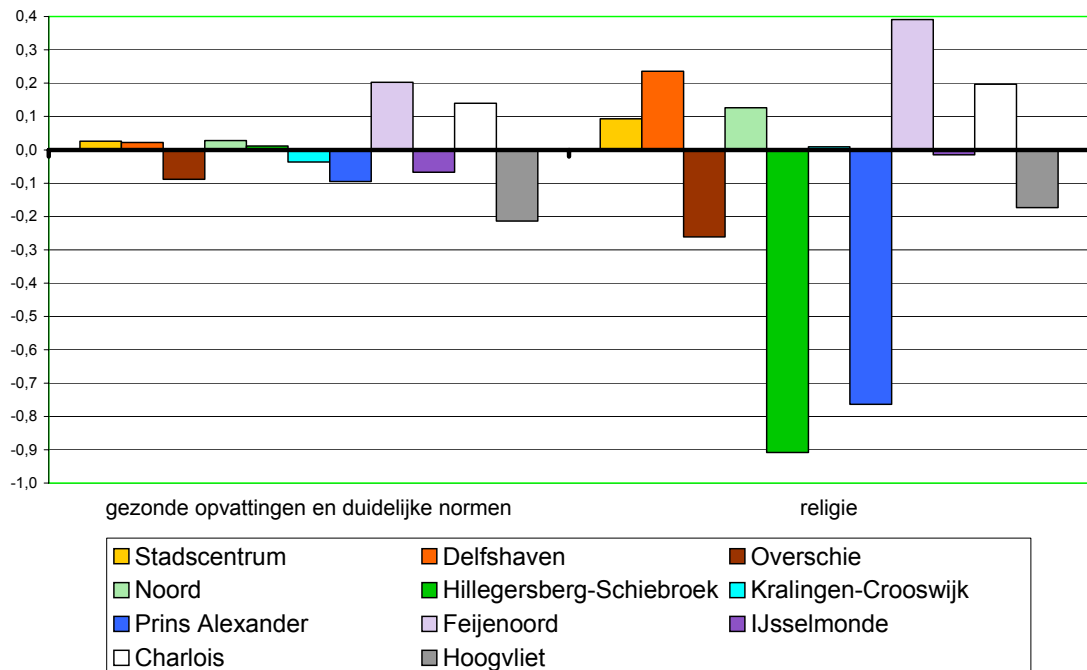

In het domein school worden 2 factoren gemeten: 'beloningen voor positieve betrokkenheid'(in hoeverre worden jongeren beloond voor hun gedrag op school) en 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid'(de kans om positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen).

Binnen het domein 'school' zien we dat deelgemeente Hoogvliet opmerkelijk ongunstig scoort op de factor 'beloningen voor positieve betrokkenheid'.

Bij de overige deelgemeenten werden geen opmerkelijke scores gevonden.

Grafiek 6.7 Kinderen en jongeren: beschermende factoren (Z-score tov deelgemeentelijk gemiddelde)

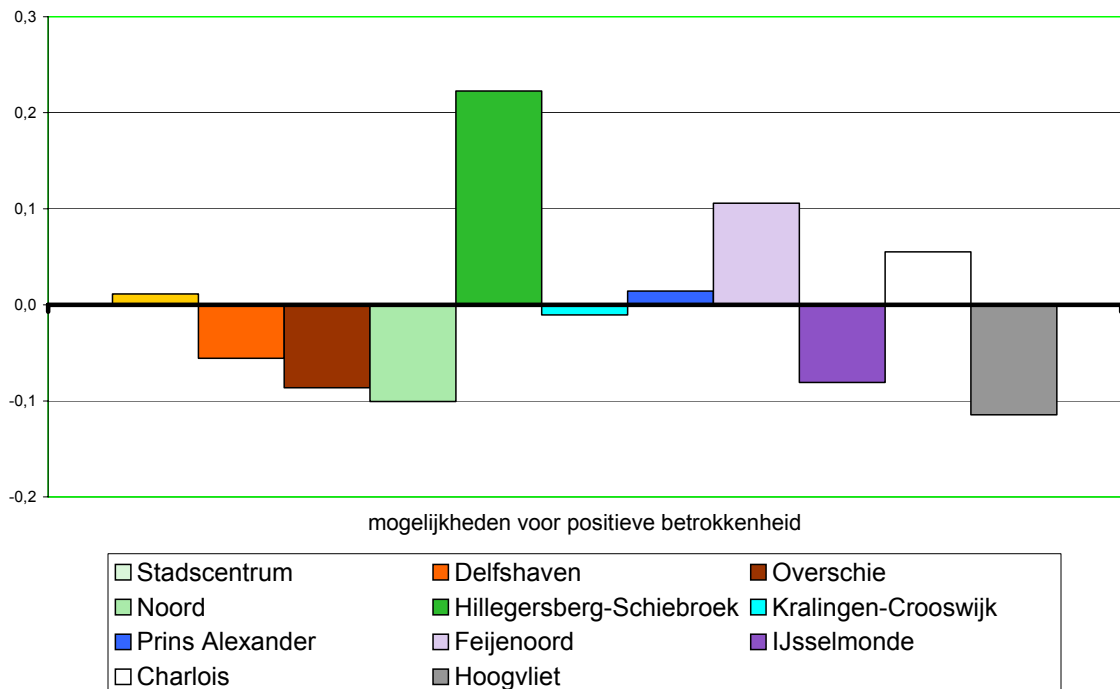

Binnen het domein Kinderen en jongeren worden 2 factoren gemeten: 'gezonde opvattingen en duidelijke normen' (beschikt de jongere over duidelijke normen omtrent wenselijk gedrag) en 'religie' (religieuze betrokkenheid van de jongere).

Voor de 2 beschermende factoren binnen het domein 'kinderen en jongeren' worden een paar opmerkelijke verschillen gevonden ten opzichte van het gemiddelde in gemeente Rotterdam. Er is opmerkelijk weinig religieuze activiteit in de deelgemeenten Overschie, Hillegersberg en Prins Alexander. En er is opmerkelijk veel religieuze activiteit in deelgemeente Feijenoord en redelijk veel in Delfshaven en Charlois. Religie wordt hier gemeten door de vraag of religie/spiritualiteit belangrijk is in iemands leven(JMR vraag: Hoe belangrijk is het geloof voor jou?).

Bij de factor 'gezonde opvattingen en duidelijke normen' werden geen opmerkelijke scores gevonden.

Grafiek 6.8 Wijk: beschermende factoren (Z-score t.o.v. deelgemeentelijk gemiddelde)

In het domein wijk wordt alleen de beschermende factor 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid' (mogelijkheden om binnen hun buurt positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen).

Van de scores die binnen het domein 'wijk' op 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid' behaald zijn, is alleen de score van deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek bijna opmerkelijk gunstig.

6.4 Samenvatting

De afzonderlijke deelgemeenten in gemeente Rotterdam wijken op een aantal onderliggende factoren af van de scores van het gemeentelijk gemiddelde op de risico- en beschermende factoren. Bij de risicofactoren zien we:

- **Gezin:** De scores op de risicofactoren binnen het domein 'gezin' wijken voor een deel positief af van het gemeentelijke gemiddelde en voor een deel negatief. De deelgemeente Stadscentrum behaalt op drie factoren een ongunstig resultaat in het domein gezin. Ook Kralingen-Crooswijk behaalt op drie factoren een ongunstig resultaat. Hoogvliet scoort op drie risicofactoren gunstig doch nergens opmerkelijk. Prins Alexander behaalt met de factor 'geschiedenis van probleemgedrag in gezin' een bijna opmerkelijk positief resultaat en ook Hillegersberg behaalt hier een hoge gunstige score. Prins Alexander behaalt een ongunstige doch niet opmerkelijke score bij de factor problemen met gezinsmanagement. Ook Hillegersberg scoort hier ongunstig.
- **School:** in het domein 'school' behaalt deelgemeente Noord een ongunstig resultaat op leerachterstanden, net als Stadscentrum, maar nergens opmerkelijk. De andere stadsdelen scoren rond het gemiddelde.
- **Kinderen en jongeren:** In het domein Kinderen en jongeren zien we veel afwijkingen. De deelgemeente Overschie scoort 7 van de 8 keer ongunstig doch nergens opmerkelijk. Hillegersberg scoort met de factor 'vroeg begin van alcohol en drugsgebruik' opmerkelijk ongunstig.

Ook Prins Alexander scoort hier bijna opmerkelijk ongunstig. Deelgemeente Hoogvliet scoort 8 keer ongunstig waarvan een aantal keer opmerkelijk: 'positieve houding t.a.v alcohol en drugsgebruik', 'vroeg begin van alcohol en drugsgebruik', 'positieve houding t.a.v. antisociaal gedrag' en 'omgang met vrienden die alcohol en drugs gebruiken'. De deelgemeente Feijenoord scoort 5 van de 8 keer gunstig waarvan een aantal keer opmerkelijk: 'positieve houding t.a.v. alcohol en drugsgebruik', 'positieve houding t.a.v. antisociaal gedrag' en 'vroeg begin van alcohol en drugsgebruik'. Deelgemeente Charlois scoort 6 van de 8 keer gunstig doch nergens opmerkelijk.

- Wijk: binnen het domein 'wijk' worden enkele opmerkelijke verschillen gevonden. De jongeren in de deelgemeente Noord staan 3 keer aan de ongunstige kant van de nullijn en de factor 'gebrek aan organisatie in de wijk' is het ongunstigst, doch niet opmerkelijk. In deelgemeente IJsselmonde is het gebrek aan binding met de wijk opmerkelijk ongunstig en in Hillegersberg is deze factor het gunstigst. In Stadscentrum is de factor 'gebrek aan organisatie in de wijk opmerkelijk ongunstig. Dit betekent dat de jongeren in deze deelgemeente vinden dat er veel rommel en graffiti op straat aanwezig is en zij sterker dan gemiddeld vinden dat misdaad en drugshandel in hun buurt voorkomen. Ook Delfshaven behaalt hier een ongunstige score, doch niet opmerkelijk. Opvallend gunstig is de score in deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek. Voorts scoort Stadscentrum bijna opmerkelijk ongunstig op de factor 'normen die antisociaal gedrag bevorderen'. Jongeren lopen een verhoogd risico op probleemgedragingen als de normen ten aanzien van drugsgebruik, geweld of criminaliteit ontbreken of zelfs alleen al als hier onduidelijkheid over bestaat.

Bij de beschermende factoren zien we de volgende afwijkingen:

- Gezin: binnen het domein 'gezin' worden geen opmerkelijke verschillen gevonden, maar wel zien we dat deelgemeente Overschie redelijk ongunstig scoort met de factor 'hechtingssterkte gezin'.
- School: binnen het domein 'school' zien we dat deelgemeente Hoogvliet opmerkelijk ongunstige scoort op de factor 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid'. Prins Alexander en Hillegersberg scoren hier gunstig maar niet opmerkelijk
- Kinderen en Jongeren: voor de 2 beschermende factoren binnen het domein 'kinderen en jongeren' worden een paar opmerkelijke verschillen gevonden ten opzichte van het gemiddelde in gemeente Rotterdam. Er is opmerkelijk weinig religieuze activiteit in de deelgemeenten Overschie, Hillegersberg en Prins Alexander. En er is opmerkelijk veel religieuze activiteit in deelgemeente Feijenoord en redelijk veel in Delfshaven en Charlois. De gezonde opvattingen en duidelijke normen scoren in de deelgemeente Feijenoord redelijk gunstig en in deelgemeente Hoogvliet bijna opmerkelijk ongunstig.
- Wijk: van de scores die binnen het domein 'wijk' op 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid' behaald zijn, is alleen de score van deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek bijna opmerkelijk gunstig.

Tenslotte

Deze rapportage is een weerslag van de bevindingen van de Rotterdamse jeugd. De CtC/JMR enquête geeft de jeugd niet alleen een stem, maar daagt (deel)gemeenten, diensten en uitvoerders uit om risico's voortvarend aan te pakken en buffers te versterken. Want voorkomen is beter dan genezen en Rotterdam heeft zijn jeugd nodig en de jeugd Rotterdam!

7 Conclusies

7.0 Algemeen

In dit hoofdstuk worden de conclusies voor de verschillende deelgemeenten samengevat. De deelgemeenten worden hier onderling met elkaar vergeleken. Het gaat daarom om een vergelijking van totale gebieden ten opzichte van elkaar. Verschillen binnen de diverse deelgemeenten worden in het andere rapport belicht.

7.1 Centrumraad

Op de achtergrondkenmerken verschilt het Centrum als geheel iets van de andere deelgemeenten. Er wonen in het Centrum wat meer jongens dan meisjes, de meeste jongeren van Surinaamse afkomst (23%), veel jongeren van Marokkaanse afkomst (21%) en weinig jongeren met een Nederlandse achtergrond (14%). Ook wonen in het Centrum de minste jongeren in een twee-oudergezin (60%) en relatief weinig gezinnen waarin beide ouders werken (36%).

De jongeren uit het Centrum scoren vergeleken met het Rotterdams gemiddelde wat hoger op een aantal probleemgedragingen met betrekking tot gewelddadig gedrag: er wonen in het Centrum de meeste jongeren die aangeven 'soms tot regelmatig een wapen mee te nemen' en 'iemand in elkaar geslagen te hebben'. Bij jeugddelinquentie vallen de jongeren uit deze deelgemeente niet op.

Bij de probleemgedragingen veelvuldig roken en drinken scoren de jongeren uit het Centrum onder het gemiddelde, behalve bij harddrugs waar ze hoog scoren en softdrugs waar ze boven het gemiddelde scoren (echter hier gaat het om kleine aantallen en conclusies moeten met voorzichtigheid worden getrokken).

Bij aan seksualiteit gerelateerd gedrag vallen de jongeren uit deelgemeente Stadscentrum niet op, behalve bij condoomgebruik (73%). Dit laatste percentage is iets lager dan van de andere deelgemeenten

Voor wat betreft de risico- en beschermende factoren wijkt deelgemeente Stadscentrum deels af van de andere deelgemeenten en zien we enkele uitschieters. Bij het domein gezin zien we dat er op alle factoren aan de ongunstige kant van de nullijn wordt gescoord, maar de score is nergens opvallend. Het domein gezin vraagt in deze deelgemeente de komende jaren in de breedte aandacht. Bij school en kinderen en jongeren worden geen opmerkelijke scores gevonden, maar in het domein wijk is de factor 'gebrek aan organisatie in de wijk' opmerkelijk ongunstig. Dit betekent dat de jongeren in deze deelgemeente vinden dat er veel rommel en graffiti op straat aanwezig is en zij sterker dan gemiddeld vinden dat misdaad en drugshandel in hun buurt voorkomen. De risicofactor 'Gebrek aan organisatie in de wijk' zal in de gaten moeten worden gehouden. Dit geldt ook voor de factor normen die antisociaal gedrag bevorderen. Dit betekent dat normen t.a.v. drugsgebruik, geweld of criminaliteit ontbreken.

Bij de beschermende factoren behaalt de Centrumraad nergens een opmerkelijke score.

7.2 Delfshaven

Kijkend naar de achtergrondkenmerken zien we dat er in de deelgemeente Delfshaven relatief weinig jongeren met een Nederlandse nationaliteit wonen (11%) en relatief veel jongeren met een Turkse (22%), Marokkaanse (20%) en Kaapverdische (15%) achtergrond. De gezinssituatie wijkt niet af van het gemiddelde, maar de arbeidssituatie van de ouders zit onder het gemiddelde (d.w.z. relatief minder gezinnen waarin beide ouders werken).

Wat betreft de scores op de indicatoren van 'geweld' wordt in de deelgemeente Delfshaven hoger gescoord dan gemiddeld. Bij jeugddelinquentie wordt ook hoger gescoord op de indicator 'iets stelen'. Bij roken, drinken en drugs behaalt de deelgemeente Delfshaven geen hoge scores en bij schoolverzuim scoren de jongeren uit deelgemeente Delfshaven gemiddeld. Ook bij aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag liggen de percentages van deelgemeente Delfshaven rond het gemiddelde. Op 'zorgelijke score SDQ' scoort Delfshaven hoog. Dit betekent dat er er relatief veel jongeren wonen met sociaal-emotionele problemen.

Bij de risico- en beschermende factoren zien we bij de risicofactoren binnen het domein gezin, school en kinderen en jongeren geen opmerkelijke afwijkingen, alleen wordt relatief hoog gescoord op de risicofactor "geschiedenis van het probleemgedrag", maar niet opmerkelijk. In het domein wijk zien we dat Delfshaven een bijna opmerkelijk ongunstige score behaalt op de risicofactor 'gebrek aan organisatie in de wijk'. Deze risicofactoren vragen de komende jaren preventieve aandacht.

Bij de beschermende factoren zien we alleen in het domein kinderen en jongeren een bijna opmerkelijk gunstige score op de factor 'religie'.

7.3 Overschie

De achtergrondkenmerken 'schooltype', 'etniciteit' en 'arbeidssituatie ouders' blijken in deelgemeente Overschie enigszins af te wijken van het gemeentelijk gemiddelde. Zo blijkt dat er in de Deelgemeente Overschie meer jongens wonen dan meisjes, de meeste jongeren wonen die op VMBO zitten en minder jongeren dan gemiddeld volgen Havo en VWO onderwijs. Verder wonen er veel jongeren met een Nederlandse afkomst (53%) en werken bij 55% beide ouders, wat hoger is dan het gemiddelde.

Wat betreft de scores op de probleemgedragingen worden op sommige factoren verschillen gevonden vergeleken met de overige deelgemeenten in gemeente Rotterdam. Bij geweld zien we dat de jongens uit Overschie de hoogste percentages behalen op de indicator 'deelname aan vechtpartij'. Bij de andere 2 geweldgedragingen scoren de jongeren uit Overschie net iets boven het Rotterdams gemiddelde. Opvallend is verder dat jongeren uit Overschie op het probleemgedrag jeugddelinquentie het hoogst scoren van alle deelgemeenten. Bij alcohol, roken, XTC en softdrugs bevinden de

percentages van de jongeren zich boven het gemiddelde van gemeente Rotterdam. Ook bij schoolverzuim behalen de jongeren hoge percentages, net als bij onveilig vrijen en aantal onvaste partners in de afgelopen 12 maanden. En Overschie scoort het hoogste op 'zorgelijke totaalscore SDQ' wat staat voor sociaal emotionele problematiek.

Bij de risico en beschermende factoren zien we de deelgemeente Overschie nergens opmerkelijk afwijken van het gemiddelde. Wel zien we een paar minder opvallende verschillen. Bij de risicofactoren binnen het domein kinderen en jongeren behaalt deelgemeente Overschie 7 van de 8 keer een ongunstig resultaat, echter niet opmerkelijk. Voor Overschie geldt dat de komende jaren vooral het domein Kinderen en jongeren preventieve aandacht behoeft.

Bij de beschermende factoren in het domein gezin zien we dat de jongeren ongunstig scoren op de factor 'hechtingssterkte gezin', echter niet opmerkelijk. In het domein kinderen en jongeren zien we (bijna) opmerkelijk weinig religieuze activiteit in deelgemeente Overschie.

7.4 Noord

De deelgemeente Noord heeft veel jongeren van Marokkaanse (21) en Turkse (20%) afkomst en relatief weinig jongeren van Nederlandse afkomst (24%). De gezinssituatie en het opleidingsniveau wijken niet af van het gemiddelde van Rotterdam. Bij de arbeidssituatie zien we dat er minder dan gemiddeld gewerkt wordt door beide ouders.

Bij het probleemgedrag geweld scoort de deelgemeente Noord niet hoger dan het gemiddelde voor Rotterdam, maar bij jeugd delinquentie scoort Noord iets lager dan gemiddeld. Ook bij roken, drinken, softdrugs en binge-drinking scoort Noord lager of gelijk aan het gemiddelde, net als bij aan seksualiteit gerelateerde probleemgedragingen. Bij schoolverzuim zien we dat de jongeren in Noord dit iets vaker doen dan gemiddeld. In Noord wonen ook iets meer jongeren met sociaal-emotionele problemen.

Wanneer we naar de risicofactoren kijken zien we dat Noord als totale deelgemeente alleen hoger scoort op risicofactor 'Leerachterstanden', echter niet opmerkelijk.

Ook bij de beschermende factoren zien we nergens scores die in de buurt van opmerkelijkheid komen.

7.5 Hillegersberg-Schiebroek

Deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek wijkt wat achtergrondkenmerken betreft behoorlijk af van de overige wijken. Zo wonen er in Hillegersberg-Schiebroek de meeste jongeren van Nederlandse afkomst (72%) en volgen weinig jongeren VMBO onderwijs en veel jongeren volgen VWO. In de deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek komen de meeste tweeoudergezinnen voor (73%) en de minste eenouder gezinnen (21%). Tevens is het percentage respondenten waarvan beide ouders werkend zijn hoog (64%).

Wat probleemgedragingen en jeugd delinquentie betreft scoort deze deelgemeente laag. Bij roken, drinken, vaak drinken, softdrugs en harddrugs zien we Hillegersberg-Schiebroek negatief opvallen en de hoogste percentages behalen. Bij aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag en schoolverzuim zien we dat de jongeren in Hillegersberg-Schiebroek niet opvallen. In Hillegersberg-Schiebroek wonen relatief de minste jongeren met sociaal-emotionele problematiek (in totaal 7,4%).

Bij de risicofactoren zien we dat de deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek in het domein gezin gunstig doch niet opvallend scoort met de factor 'geschiedenis van probleemgedrag' en ongunstig met de factor 'problemen met gezinsmanagement'. In het domein kinderen en jongeren zien we dat de deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek opmerkelijk ongunstig scoort met de factor 'vroeg begin van alcohol en drugsgebruik'. Dit betekent dat deze risicofactor en ook de factor gezinsmanagement preventieve aandacht vragen.

Binnen het domein wijk scoort Hillegersberg-Schiebroek 3 keer gunstig, waarvan 1 keer opmerkelijk bij 'gebrek aan organisatie in de wijk'. Dit betekent dat de jongeren in deze wijken vinden dat er niet veel rommel en graffiti op straat aanwezig is en zij sterker dan gemiddeld vinden dat er geen misdaad en drugshandel in hun buurt voorkomen. Ook de scores bij 'gebrek aan binding' en 'normen die antisociaal gedrag bevorderen zijn bijna opmerkelijk gunstig.

Bij de beschermende factoren scoort deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek opmerkelijk ongunstig in het domein kinderen en jongeren met de factor religie en opmerkelijk gunstig met de factor 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid' in het domein wijk.

7.6 Kralingen-Crooswijk

Deelgemeente Kralingen-Crooswijk wijkt wat achtergrondkenmerken betreft licht af van de overige deelgemeenten. Er wonen in deelgemeente Kralingen-Crooswijk ongeveer evenveel jongeren van Nederlandse afkomst als gemiddeld in Rotterdam. Wel wonen er meer jongeren van Marokkaanse afkomst dan gemiddeld (22-12%). In deelgemeente Kralingen-Crooswijk komen ook ongeveer evenveel twee-oudergezinnen voor als in Rotterdam gemiddeld. Het percentage respondenten waarvan beide ouders werken is lager dan gemiddeld.

Wat geweld en jeugd delinquentie betreft scoort deze deelgemeente lager dan gemiddeld. Alleen bij helen zien we een percentage dat iets hoger is dan gemiddeld. Ook bij roken zien we lagere percentages dan gemiddeld, maar bij drinken, vaak en veel drinken, softdrugs en harddrugs zien we deelgemeente Kralingen-Crooswijk hoger scoren dan gemiddeld, maar niet opvallend. Bij schoolverzuim zien we ook hogere percentages dan gemiddeld. Bij aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag zijn de percentages gemiddeld, behalve bij misbruik: hier wordt hoger gescoord dan in de rest van Rotterdam. Sociaal-emotionele problematiek valt niet op als afwijkend..

Bij de risicofactoren zien we dat deelgemeente Kralingen-Crooswijk drie keer ongunstig, doch niet opmerkelijk, scoort in het domein gezin (geschiedenis van het probleemgedrag, problemen met gezinsmanagement en conflicten in het gezin). Het domein gezin vraagt hier de komende jaren in de breedte preventieve investering.

In de andere domeinen valt Kralingen-Crooswijk niet op.

Bij de beschermende factoren zien we geen opmerkelijke afwijkingen van het gemiddelde.

7.7 Prins Alexander

Deelgemeente Prins Alexander wijkt wat achtergrondkenmerken betreft nauwelijks af van de overige deelgemeenten. Er wonen in deelgemeente Prins Alexander ongeveer evenveel jongeren van Nederlandse afkomst als gemiddeld in Rotterdam. In deelgemeente Prins Alexander komen ongeveer evenveel twee-oudergezinnen voor als in Rotterdam gemiddeld. Het percentage respondenten waarvan beide ouders werken is lager dan gemiddeld.

Wat geweld en jeugd delinquentie betreft scoort dit stadsdeel iets lager dan gemiddeld. Alleen bij helen zien we een percentage dat iets hoger is dan gemiddeld. Ook bij roken zien we lagere percentages dan gemiddeld, maar bij drinken, vaak en veel drinken, softdrugs en harddrugs zien we deelgemeente Prins Alexander hoger scoren dan gemiddeld, maar niet opvallend. Bij schoolverzuim zien we ook hogere percentages dan gemiddeld. Het percentage jongeren met sociaal-emotionele problemen ligt hier iets lager.

Bij de risicofactoren zien we dat deelgemeente Prins Alexander twee keer ongunstig, doch niet opmerkelijk, scoort in het domein gezin, namelijk problemen met gezinsmanagement en conflicten in het gezin.

Ook binnen het domein kinderen en Jongeren zijn er enkele risicofactoren die negatief opvallen: positieve houding tov alcohol- en drugsgebruik, positieve houding tov anti-sociaal gedrag en omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen. Het betreffen geen opmerkelijke risicofactoren, echter wel wordt geadviseerd hier preventief werk van te maken.

Bij de beschermende factoren zien we geen opmerkelijke afwijkingen van het gemiddelde.

7.8 Feijenoord

Deelgemeente Feijenoord wijkt wat achtergrondkenmerken betreft flink af van de overige deelgemeenten. Zo wonen er in deelgemeente Feijenoord veel jongeren die VMBO onderwijzen volgen en weinig jongeren die Havo of VWO onderwijs volgen. Verder heeft Feijenoord het laagste percentage jongeren van Nederlandse afkomst (12%), veel jongeren van Turkse afkomst (28%) en veel van Marokkaanse (18%) en Surinaamse (17%). De gezinssituatie is gemiddeld en het percentage respondenten waarvan beide ouders werken is het laagst van Rotterdam (33%).

Bij geweld en jeugddelinquentie scoort alleen 'iemand in elkaar geslagen' hoger dan gemiddeld. Ook bij roken, drinken, vaak en veel drinken, softdrugs en harddrugs zien we deelgemeente Feijenoord lager scoren dan gemiddeld. Dit patroon herhaalt zich bij schoolverzuim en aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag: hier zien we alleen bij condoomgebruik een hoger percentage dan in de rest van Rotterdam. Het percentage jongeren met zorgelijke totaalscore op sociaal emotionele problematiek is in deze deelgemeente iets lager dan gemiddeld.

Bij de risicofactoren zien we dat deelgemeente Feijenoord vijf keer ongunstig scoort in het domein kinderen en jongeren, waarvan 2 keer opmerkelijk bij 'vroeg begin van alcohol en drugsgebruik' en 'positieve houding t.a.v. antisociaal gedrag' en 1 keer bijna opmerkelijk bij 'positieve houding t.a.v. 'alcohol en drugsgebruik'. Het jeugdpreventiebeleid zou zich in Feijenoord in ieder geval hier op moeten richten. In de andere domeinen valt Feijenoord niet op.

Bij de beschermende factoren zien we in het domein kinderen en jongeren een opmerkelijke gunstige afwijking bij religie.

7.9 IJsselmonde

Deelgemeente IJsselmonde wijkt wat achtergrondkenmerken betreft nauwelijks af van de overige deelgemeenten. Wel wonen er in deelgemeente IJsselmonde meer jongens en volgen meer jongeren dan gemiddeld VMBO-onderwijs. Verder is het aantal dat Havo of VWO onderwijs volgt lager dan gemiddeld. Maar qua etniciteit, gezinssamenstelling en arbeidssituatie scoort IJsselmonde gemiddeld.

Bij probleemgedragingen geweld en jeugddelinquentie scoren de jongeren hoger dan gemiddeld, met name bij indicator 'stelen'(jeugddelinquentie). Alleen bij helen is de score lager dan gemiddeld. Ook bij roken, drinken, softdrugs en harddrugs zijn de scores van deelgemeente IJsselmonde gemiddeld, maar bij vaak en veel drinken zijn de scores hoger dan gemiddeld. Bij schoolverzuim en aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag zien we ook gemiddelde scores. Er wonen relatief meer jongeren met sociaal-emotionele problematiek in IJsselmonde.

Bij de risicofactoren zien we dat deelgemeente IJsselmonde een keer opmerkelijk ongunstig scoort in het domein wijk, bij de factor 'gebrek aan binding in de wijk' en 1 keer bijna opmerkelijk bij 'positieve houding t.a.v. 'alcohol en drugsgebruik'. In de andere domeinen valt IJsselmonde niet op.

Bij de beschermende factoren zien we geen opmerkelijke afwijkingen.

7.10 Charlois

Deelgemeente Charlois wijkt wat achtergrondkenmerken betreft flink af van de overige deelgemeenten. Hier volgen de meeste jongeren VMBO-onderwijs en heel weinig jongeren Havo en VWO. Verder heeft Charlois een

laag percentage jongeren van Nederlandse afkomst (19%) en veel jongeren van Surinaamse, Antilliaanse en Turkse afkomst. De tweeoudergezinnen komen hier minder vaak voor dan gemiddeld. Ook het percentage respondenten waarvan beide ouders werken is lager dan gemiddeld.

Bij probleemgedragingen geweld en jeugddelinquentie vallen de jongeren uit Charlois niet op. Ook bij roken, drinken (veel en vaak), softdrugs en harddrugs zijn de scores van deelgemeente Charlois gemiddeld. Dit zelfde geldt voor schoolverzuim en aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag. Het aantal jongeren met sociaal-emotionele problematiek is bijna gelijk aan het Rotterdamse gemiddelde.

Bij de risicofactoren zien we dat deelgemeente Charlois in het domein kinderen en jongeren zes keer gunstig scoort, echter niet opmerkelijk. In het domein gezin scoort geschiedenis van probleemgedrag in het gezin negatief echter ook niet opmerkelijk. Het domein Wijk vraagt de komende jaren aandacht. Charlois scoort negatief op gebrek aan binding in de wijk, gebrek aan organisatie in de wijk en normen die antisociaal gedrag bevorderen.

Bij de beschermende factoren zien we in het domein kinderen en jongeren dat er redelijk veel religieuze activiteit is in Charlois, maar dit is niet opmerkelijk.

7.11 Hoogvliet

Deelgemeente Hoogvliet wijkt wat achtergrondkenmerken betreft redelijk af van de overige deelgemeenten. Zo wonen er in deelgemeente Hoogvliet meer jongeren dan gemiddeld die VMBOB onderwijs volgen en weinig jongeren die Havo of VWO onderwijs volgen. Verder heeft Hoogvliet een hoger dan gemiddeld percentage jongeren van Nederlandse afkomst (44%) en veel jongeren van Antilliaanse (12%) en Surinaamse afkomst. De gezinssituatie is gemiddeld en het percentage respondenten waarvan beiden ouders werken is hoger dan van Rotterdam (59%).

Bij geweld zien we dat de jongeren uit Hoogvliet hogere percentages dan gemiddeld behalen bij alle drie de gedragingen. Bij alle probleemgedragingen onder jeugddelinquentie scoren de jongeren uit Hoogvliet ook hoog en het hoogst bij stelen. Bij drinken en veel drinken en roken worden in Hoogvliet de hoogste percentages van Rotterdam behaald. Maar bij schoolverzuim en bij aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag vallen de jongeren niet op. Het percentage jongeren met sociaal-emotionele problemen ligt iets hoger dan het Rotterdamse gemiddelde.

Bij de risicofactoren zien we dat deelgemeente Hoogvliet 8 keer ongunstig scoort in het domein kinderen en jongeren, waarvan 4 keer opmerkelijk: 'positieve houding t.a.v. alcohol en drugsgebruik', 'vroeg begin van alcohol en drugsgebruik', 'positieve houding t.a.v. antisociaal gedrag' en 'omgang met vrienden die alcohol en drugs gebruiken'. In de andere domeinen valt Hoogvliet niet op. Het domein kinderen en jongeren vraagt in Hoogvliet meer preventieve aandacht.

Ook bij de beschermende factoren zien we in het domein kinderen en jongeren dat de factor 'gezonde opvattingen en duidelijke normen bijna opmerkelijk ongunstig scoort. In het domein school zien we een opmerkelijk ongunstige score op de factor 'beloningen voor positieve betrokkenheid'.

Literatuur

DSP-Groep (2000). *Communities That Care: Toelichting op vertaling en aanpassing van 1) CtC risico- en beschermende factorenmodel en 2) onderzoeksinstrumenten effectmeting CtC'*. Amsterdam: DSP-groep.

Geldrop, M. & Van Dijk, A. G. (2003). *Aanpassing scholierenenquête'*. Amsterdam: DSP-groep.

Hawkins, J. D., Catalano, R. F. & Miller, J. Y. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early childhood: Implications for substance abuse prevention. *Psychological Bulletin*, 112, 64-105.

Hawkins, J. D., Arthur, M. W. & Catalano, R. F. (1995). Preventing substance abuse. In M. Tonry & D. Farrington (Eds.), *Building a safer society, Strategic approaches to crime prevention. crime and justice A review of research* (Vol. 19, pp. 343-427). Chicago: University of Chicago Press.

Hawkins, J. D. (1999). Preventing crime and violence through Communities that Care. *European Journal on Criminal on Criminal Policy and Research*, 7, 443-458.

Ince, D., Beumer, M., Jonkman, H. & Vergeer, M. (2004). *Veelbelovend en effectief. Overzicht van preventieprojecten- en programma's in de domeinen Gezin, School, Kinderen en jongeren, Wijk*. Tweede volledig herziene druk. Utrecht: NIZW.

Jonkman, H., Boers, R., Van Dijk, A. G. & Rietveld, M. (2006). *Wijken gewogen. Gedrag van jongeren in kaart gebracht*. Utrecht: NIZW.

Van Dijk, A. G., Geldorp, M. & Tulner, H. (2002). *Tussenrapportage evaluatie vier pilotprojecten CtC*. Amsterdam: DSP-Groep.

Van Dijk, A. G., Flight, S., Geldorp, M. & Tulner, H. (2004). *Eindrapportage evaluatie vier pilotprojecten CtC*. Amsterdam: DSP-Groep.

Bijlagen

Bijlage 1 Toelichting risico- en beschermende factoren

B 2.1 Risicofactoren

Domein gezin

FR1 Geschiedenis van probleemgedrag in het gezin

Als kinderen opgroeien in een gezin met een verleden van alcohol –of drugsverslaving is de kans groter dat zij deze later zelf ook zullen ontwikkelen. Ditzelfde geldt voor kinderen die opgroeien in een gezin met een verleden van crimineel gedrag.

FR2 Problemen met gezinsmanagement

Slechte gezinsleiding betekent dat er geen duidelijk beeld bestaat van gewenst gedrag, dat ouders hun kinderen onvoldoende in de gaten houden en begeleiden en dat ouders excessieve of inconsequente straffen opleggen. Als kinderen opgroeien in een gezin dat slecht geleid wordt, lopen ze meer risico op het ontstaan van probleemgedrag.

FR3 Conflicten in het gezin

Voortdurende en grote conflicten tussen hoofdverzorgers onderling of tussen hoofdverzorgers en kinderen vergroten de kans op de ontwikkeling van probleemgedrag bij kinderen die opgroeien in dergelijke gezinnen. Gebleken is dat conflicten tussen familieleden van grotere invloed op het ontstaan van probleemgedrag dan de gezinsstructuur.

Domein school

SR1 Leerachterstanden

Slechte schoolresultaten vanaf de laatste jaren van de basisschool wijzen op een verhoogde kans op drugsgebruik, criminaliteit, geweld, tienerzwangerschappen en vroegtijdig schoolverlaten. Vandaar dat aan de jongeren wordt gevraagd wat voor cijfers zij op school halen en of zij vinden dat ze betere schoolresultaten behalen dan hun klasgenoten.

Domein kinderen en jongeren

IR1 Vervreemding en opstandigheid

Kinderen die het gevoel hebben dat zij buiten de maatschappij vallen kunnen recalcitrant gedrag gaan vertonen. Dit kan zich onder andere uiten in het zich niet houden aan regels of in het aannemen van een actief rebellerende houding tegenover de maatschappij. Deze kinderen lopen een verhoogd risico op drugsgebruik, criminaliteit en vroegtijdige schoolverlating.

IR2 Vroeg begin van antisociaal gedrag

Hoe eerder kinderen antisociaal gedrag vertonen, hoe groter de kans dat dit gedrag op latere leeftijd wordt voortgezet.

IR3 Vroeg begin van alcohol- en drugsgebruik

Ditzelfde geldt voor het vroegtijdig beginnen met roken, alcohol en drugs. Hoe eerder kinderen hiermee beginnen, hoe groter de kans dat hun gedrag later chronische vormen zal aannemen.

IR4 Positieve houding ten aanzien van alcohol- en drugsgebruik

Op de basisschool zijn jongeren vaak tegen het gebruik van sigaretten, alcohol en drugs en kunnen zij zich vaak moeilijk voorstellen waarom mensen dergelijke middelen toch gebruiken. Op de middelbare school leren zij anderen kennen die deze middelen wel gebruiken en ontstaat er een grotere tolerantie. Daardoor lopen zij ook meer risico.

IR5 Positieve houding ten aanzien van antisociaal gedrag

Ditzelfde geldt voor de houding die kinderen hebben ten aanzien van antisociale gedragingen.

IR6 Omgang met vrienden die alcohol en drugs gebruiken

Kinderen die omgaan met leeftijdsgenoten die sigaretten roken, alcohol drinken of drugs gebruiken, lopen een verhoogd risico om ook deze middelen te gaan gebruiken.

IR7 Omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen

Jongeren die omgaan met leeftijdsgenoten die probleemgedrag vertonen (zelfs jongeren uit evenwichtige gezinnen), lopen zelf veel meer risico deze problemen te vertonen.

IR8 Betrokkenheid jeugdbende?

Jongeren die omgaan met jongeren die in een jeugdbende zitten, of die zelf in een jeugdbende zitten, lopen meer risico problemen te vertonen.

Domein buurt/wijk

CR1 Gebrek aan binding met de wijk

Buurten waar mensen weinig aansluiting hebben bij de buurt vertonen meer problemen met betrekking tot drugs, drugshandel, criminaliteit en geweld. Deze situatie doet zich niet alleen voor in arme wijken; ook beter gesitueerde buurten kampen met deze problemen.

CR2 Gebrek aan organisatie met de wijk

Ditzelfde geldt voor buurten waarin de organisatie gebrekkig is.

CR5 Maatschappelijke normen die antisociaal gedrag bevorderen

Jongeren lopen een verhoogd risico op probleemgedragingen als de normen ten aanzien van drugsgebruik, geweld of criminaliteit ontbreken of zelfs alleen al als hier onduidelijkheid over bestaat.

B 2.2 Beschermende factoren

Domein gezin

FP1 Hechtingssterkte gezin

De hechtingssterkte van het gezin wordt over het algemeen gezien als een factor die de kans op probleemgedragingen vermindert; hierbij kan men denken aan samen dingen ondernemen en het praten over problemen.

FP2 Mogelijkheden voor positieve betrokkenheid

Deze factor meet in hoeverre jongeren de kans hebben binnen het gezin om positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen.

FP3 Beloningen voor positieve betrokkenheid

Deze factor meet in hoeverre jongeren beloond worden voor positief gedrag door hun omgeving, in dit geval binnen het gezin.

Domein school

SP1 Mogelijkheden voor positieve betrokkenheid

Deze factor meet in hoeverre jongeren de kans hebben binnen de school om positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen, zoals buitenschoolse activiteiten of clubs.

SP2 Beloningen voor positieve betrokkenheid

Deze factor meet in hoeverre jongeren beloond worden voor positief gedrag door hun omgeving, in dit geval binnen de school.

Domein kinderen en jongeren

IP1 Gezonde opvattingen en duidelijke normen

Deze factor meet of de jongere beschikt over duidelijke normen omtrent wenselijk gedrag.

IP3 Religie/spiritualiteit

Deze factor meet de mate van religieuze betrokkenheid van de jongere.

Domein buurt/wijk

CP1 Mogelijkheden voor positieve betrokkenheid

Deze factor meet in hoeverre jongeren de kans hebben om binnen hun buurt positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen, zoals meedoen aan activiteiten of clubs in het buurthuis.

Bijlage 2 Tabellen ruwe scores gemeente Rotterdam

B1 Tabellen risicofactoren (schaal 0 tot 100)

Tabel B1.1 Gezin

wijk	geschiedenis van probleemgedrag in het gezin	problemen met gezinsmanagement	conflicten in het gezin
Rotterdam	12	22	25
Stadscentrum	15	23	27
Delfshaven	15	22	25
Overschie	12	23	26
Noord	12	22	25
Hillegersberg-Schiebroek	8	25	27
Kralingen-Crooswijk	14	23	26
Prins Alexander	7	25	26
Feijenoord	16	21	23
IJsselmonde	9	21	27
Charlois	15	22	24
Hoogvliet	10	22	25

Tabel B1.2 School

wijk	leerachterstanden
Rotterdam	46
Stadscentrum	49
Delfshaven	47
Overschie	48
Noord	49
Hillegersberg-Schiebroek	45
deelgem. gemiddelde	47
Prins Alexander	45
Feijenoord	44
IJsselmonde	45
Charlois	45
Hoogvliet	47

Tabel B1.3a Individu/ leeftijdgenoten

wijk	vervreemding en opstandigheid	betrokkenheid bij jeugdbende	vroeg begin van antisociaal gedrag	vroeg begin van alcohol- en drugsgebruik
Rotterdam	37	5	20	13
Stadscentrum	37	6	21	11
Delfshaven	38	6	20	10
Overschie	37	7	24	15
Noord	37	4	20	10
Hillegersberg-Schiebroek	35	2	20	17
Kralingen-Crooswijk	38	4	21	12
Prins Alexander	36	3	19	16
Feijenoord	37	5	18	8
IJsselmonde	38	6	23	13
Charlois	37	5	17	10
Hoogvliet	41	6	21	17

Tabel B1.3b Individu/ leeftijdgenoten

wijk	positieve houding van ouders t.a.v. alcohol- en drugsgebruik	positieve houding van ouders t.a.v. antisociaal gedrag	omgang met vrienden die alcohol en drugs gebruiken	omgang met vrienden die antisociaal gedrag vertonen
Rotterdam	17	25	13	9
Stadscentrum	15	25	10	11
Delfshaven	14	24	11	11
Overschie	20	29	16	11
Noord	18	26	11	8
Hillegersberg-Schiebroek	20	26	16	7
Kralingen-Crooswijk	18	27	13	9
Prins Alexander	20	28	15	8
Feijenoord	13	20	11	9
IJsselmonde	15	23	13	9
Charlois	13	22	12	10
Hoogvliet	23	32	21	12

Tabel B1.4 Wijk

wijk	gebrek aan binding in de wijk	gebrek aan organisatie in de wijk	normen die antisociaal gedrag bevorderen
Rotterdam	29	30	34
Stadscentrum	27	42	39
Delfshaven	27	35	36
Overschie	28	30	38
Noord	32	34	35
Hillegersberg-Schiebroek	23	20	30
Kralingen-Crooswijk	26	33	34
Prins Alexander	28	25	32
Feijenoord	26	32	33
IJsselmonde	35	29	34
Charlois	32	33	35
Hoogvliet	28	26	32

B2 Tabellen beschermende factoren (schaal 0 tot 100)

Tabel B1.5 Gezin

wijk	hechtingssterkte gezin	mogelijkheden voor positieve betrokkenheid	beloningen voor positieve betrokkenheid
Rotterdam	77	70	78
Stadscentrum	77	69	78
Delfshaven	76	69	79
Overschie	74	70	76
Noord	78	70	78
Hillegersberg-Schiebroek	76	72	78
Kralingen-Crooswijk	76	71	79
Prins Alexander	75	70	77
Feijenoord	78	70	80
IJsselmonde	77	70	77
Charlois	78	70	78
Hoogvliet	76	72	76

Tabel B1.6 School

wijk	mogelijkheden voor positieve betrokkenheid	beloningen voor positieve betrokkenheid
Rotterdam	55	62
Stadscentrum	56	61
Delfshaven	55	61
Overschie	53	62
Noord	54	61
Hillegersberg-Schiebroek	58	62
Kralingen-Crooswijk	57	62
Prins Alexander	58	61
Feijenoord	56	64
IJsselmonde	55	61
Charlois	54	64
Hoogvliet	49	61

Tabel B1.7 Individu/ leeftijdgenoten

wijk	gezonde opvattingen en duidelijke normen	religie
Rotterdam	65	76
Stadscentrum	65	78
Delfshaven	65	82
Overschie	63	68
Noord	65	79
Hillegersberg-Schiebroek	65	50
Kralingen-Crooswijk	64	76
Prins Alexander	63	54
Feijenoord	68	87
IJsselmonde	64	75
Charlois	67	81
Hoogvliet	61	71

Tabel B1.8 **Wijk**

wijk	mogelijkheden voor positieve betrokkenheid
Rotterdam	46
Stadscentrum	47
Delfshaven	45
Overschie	44
Noord	44
Hillegersberg-Schiebroek	52
Kralingen-Crooswijk	46
Prins Alexander	47
Feijenoord	49
IJsselmonde	44
Charlois	48
Hoogvliet	43

Bijlage 3 **Risico- en beschermende factorenmodel van CtC**

Het CtC-model bevatte oorspronkelijk twintig risicofactoren en tien beschermende factoren die in verband konden worden gebracht met verschillende maatschappelijk ongewenste probleemgedragingen. Voor een uitgebreide beschrijving van het oorspronkelijke model wordt verwezen naar 'Wijken gewogen' (Jonkman, Boers, Van Dijk en Rietveld, 2006).

Zoals gezegd zijn de schalen en de items van de vragenlijst in 2006 aangepast. In de nieuwe versie van de vragenlijst worden de volgende achtergrondvariabelen, probleemgedragingen en risico- en beschermende factoren gemeten:

Gemeten achtergrondvariabelen

- leeftijd
- geslacht
- schooltype
- etniciteit
- gezinssituatie
- taalachtergrond
- opleidingsniveau ouders
- arbeidssituatie ouders

Gemeten probleemgedragingen

- geweld
- jeugddelinquentie
- alcohol- en drugsgebruik
- schoolverzuim
- aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag
- depressie

Gemeten risicofactoren

Domein gezin:

- geschiedenis van probleemgedrag in het gezin
- problemen met gezinsmanagement
- conflicten in het gezin
- positieve houding van ouders ten aanzien van alcohol- en drugsgebruik
- positieve houding van ouders ten aanzien van antisociaal gedrag

Domein school:

- leerachterstanden
- gebrek aan binding

Domein kinderen en jongeren:

- vervreemding en opstandigheid
- betrokkenheid bij jeugdbende
- vroeg begin van antisociaal gedrag
- vroeg begin van alcohol- drugsgebruik
- positieve houding ten aanzien van alcohol- drugsgebruik
- positieve houding ten aanzien van antisociaal gedrag
- omgang met vrienden die drugs gebruiken
- omgang met vrienden die antisociaal gedrag vertonen

Domein buurt/wijk:

- gebrek aan binding in de wijk
- gebrek aan organisatie in de wijk
- hoge mate van doorstroming in de wijk
- verkrijgbaarheid van drugs en wapens
- normen die antisociaal gedrag bevorderen

Gemeten beschermende factoren

Domein gezin:

- hechtingssterkte gezin
- mogelijkheden voor positieve betrokkenheid
- beloningen voor positieve betrokkenheid

Domein school:

- mogelijkheden voor positieve betrokkenheid
- beloningen voor positieve betrokkenheid

Domein kinderen en jongeren:

- gezonde opvattingen en duidelijke normen
- sociale vaardigheden
- religie

Domein buurt/wijk:

- mogelijkheden voor positieve betrokkenheid
- beloningen voor positieve betrokkenheid

Bijlage 4 Plattegrond gemeente Rotterdam

